

Sakari Nurmela
Suomen Gallup Oy

Nuoret ja eduskuntavaalit 1999

Raportti 18-30-vuotiaiden osallistumisesta vuoden 1999 eduskuntavaaleihin

© Sakari Nurmela, Suomen Gallup Oy ja nuorisoasiain neuvottelukunta

Kansi: Jukka Urho
Taitto: Reijo Viitanen

ISBN 952-442-998-5
ISSN 1455-268X

Paino: NYKYPAINO OY
Helsinki 1999

Esipuhe

Nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) seuraa systemaattisesti alle 30-vuotiaiden nuorten vaalikäyttäytymistä. Yhdeksän kuukauden kuluessa Suomessa järjestetään kolmet luonteeltaan erilaiset vaalit. Nuora selvittää nuorten vaaliosallistumista kaikkien näiden vaalien jälkeen tehtävällä paneelityyppisellä kyselytutkimuksella.

Nuorten äänestyskäyttäytymisen seurannalla Nuora haluaa kiinnittää huomiota nuorten muita ikäryhmiä laimeampaan vaaliosallistumiseen ja selvittää siihen liittyviä taustatekijöitä. Olennaisena tekijänä selvitetään nuorten työttömyyskokemusten ja syrjäytymistä indikoivien muuttujien yhteyttä vaaliosallistumiseen. Tarkastelussa ei rajoituta pelkkään äänestämisen tai äänestämättä jättämisen analysointiin, vaan siinä jäljitetään myös poliittisessa sosialisatiossa tapahtuvia muutoksia.

Nyt julkaistava tutkimus nuorten osallistumisesta vuoden 1999 eduskuntavaaleihin tulee vuonna 1996 Nuoran tekemän vaalitutkimuksen johtopäätöksiä: yhteiskunnallinen syrjäytyminen kasvattaa nuorten äänestämättömyyden riskiä, mutta sen merkitystä äänestämättömyyden syynä ylikorostetaan usein roimasti. Kyse on laajemmasta yhteiskunnallisesta muutoksesta, jonka yhtenä tekijänä poliittisen päätöksenteon ja kansalaisten etäisyys on kasvanut. Nuorten kiinnittyminen puolueisiin, järjestöihin ja poliittiseen järjestelmään ylipäättään on heikentynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Tämä selittää nuorten laimeaa vaaliosallistumista selvästi syrjäytymistä enemmän.

Nuoret kokevat yhä äänestämisen kansalaisvelvollisuudekseen. Selän kääntäminen politiikalle onkin usein harkittu teko; tietoinen kansalaisvelvollisuuden laiminlyönti. Tällä tasolla nuorten vaaliosallistumista arvioitaessa on kyse sosiaalista syrjäytymistä laajemmasta yhteiskunnallisesta ongelmavyyhdestä.

Hiukan yli puolet (noin 56 %) alle 30-vuotiaista käytti eduskuntavaaleissa äänioikeuttaan. Periaatteessa esteitä äänestämislle ei ole, mutta vaaliosallistumista ei koeta velvollisuuden tunteesta huolimatta riittävän motivoivaksi ja tulokselliseksi tavaksi vaikuttaa, jotta äänestysaktiivisuus nousisi nykyisestään. Äänestyspäätöksen ja ehdokkaan valinnan nuoret jättävät varsin usein viime tippaan. Ehdokkaiden joukosta löytyy helpohkosti nuorille mieluisia henkilöitä. Kaksi kolmesta nuoresta kertoi löytäneensä jopa erittäin mielluisan kandidaatin, jota olisi voinut äänestää.

Nuorten vaaliosallistumisen analysointi johtaa pohdintoihin perinteisen poliittisen päätöksenteon merkityksen arvioimiseksi uudelleen. Kyse tuskin on poliittisten organisaatioiden arvovallan nopeasta romahduksesta, mutta kilpailua markkinaperustaisten osallistumisen muotojen kanssa on odotettavissa. Poliittisiin organisaatioihin kohdistuu jatkossa muutospainetta, jotta kansalaisten ja päätöksentekokoneistojen etäisyys nykyisestään kaventuisi.

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Nuorten sitoutuminen politiikkaan	6
2.1 Kiinnostuneisuus politiikasta	
2.2 Merkittävimmät nuorten poliittisten mielipiteiden muodostumiseen vaikuttaneet tahot	
3. Nuorten tyytyväisyys ja sosiaalinen asema	13
4. Nuorten asennoituminen politiikkaa kohtaan: kannanottoja eräisiin politiikan peruskysymyksiin	18
5. Nuorten vaaliosallistuminen	28
5.1 Tietolähteet vuoden 1999 eduskuntavaaleissa	
5.2 Äänestämisen eduskuntavaaleissa	
6. Äänestämisen ja äänestämättä jättämisen taustat eduskuntavaaleissa 1999	38
6.1 Äänestämiseen liittyvät asiat	
6.2 Äänestämättömyyden syyt	
7. Lopuksi: politiikalle selkäänsä kääntävä nuoriso?	50
Kysymyslomake	52

1. Johdanto

Nuorison poliittista passivoitumista on alettu pitää vakavana poliittista järjestelmää uhkaavana kehityskulkuna. Ongelma on pelkistynyt kahteen tekijään: kiinnostumattomuuteen sekä erityisesti äänestämättömyyteen. Taustalla on pelko, että ilmiöstä tulee nuorisolle pysyvä käytäntö heidän varttuessaan, ja esimerkki uusille äänestysikäisille.

Tällaisen kehityksen päässä häämöttää tilanne, jossa puoluelaitos ei kykene rekrytoimaan riittävästi uusia sukupolvia riveihinsä, ja puolueiden välitysfunktio kansalaisten ja poliittisten päätöksentekojen välillä ei enää toteudu. Uhkakuva legitimitetin rapautumisesta on todellinen niille, jotka klassisten näkemysten mukaan sitovat demokratian toimivuuden tiukasti kansalaisten omaan osallistumisaktiivisuuteen.

Eräiden muiden mielestä keskustelussa on usein korostettu liikaa jatkuvuuden ja perinteiden asemaa poliittisessa kulttuurissa. Nuorten käyttäytymistä on tulkittu normatiivisesti häiriönä jatkuvuudessa eikä mahdollisena laadullisesti uutena ilmiönä¹.

Tämän näkemyksen mukaan kansalaisten pettyminen politiikkaan ilmentää meneillään olevaa laajempaa yhteiskunnallista ja poliittista murrosta. Sen keskeisinä osatekijöinä ovat taloudellisen järjestelmän muutokset, siirtyminen epävarmuuden ja turvattomuuden tilaan, jonka yhtenä ilmentymänä on lähes väistämätön taloudellisen tilanteen heikkeneminen monen osalta, tulevaisuuspessimismi ja näistä tekijöistä johtuva politiikkaan pettyminen.²

Tässä tutkimuksessa poliittista sitoutumista tarkastellaan suhteessa syrjäytymiseen ja politiikkaan pettymiseen. Tarkoituksella kuitenkin vältetään tiukkaa sitoutumista kumpaankaan edellä kuvattuun tarkastelutapaan.

Työn taustalla ovat havainnot erityisesti nuorten kohdalla alenevasta vaaliosallistumisesta. Siinä mielessä lähtökohta on normatiivinen, huoli kehityksestä ja sen seurauksista. Kansanvallan toimivuus nuorten kannalta on kuitenkin mielletty selvästi vaaliosallistumista laajemmaksi kysymykseksi, ja niinpä tarkastelussa vaaliosallistuminen on vain yksi ilmiö muiden tärkeiden asioiden joukossa.

Tutkittavina ovat mm. nuorten kiinnostuneisuus politiikasta, halu keskustella siitä yleensä ja vaalien yhteydessä. Lisäksi kerrotaan, millä tekijöillä on merkitystä niin äänestyspäättöksen kuin poliittisen vakaumuksen muodostumisessa. Äänestämistä tarkastellaan sekä yleisempien, periaatteellisten kannanottojen tasolla että yksityiskohtaisemmin: milloin äänestyspäättös syntyi, kuinka itsestään selvää äänioikeuden käyttäminen on ja oliko ehdokas mieluisa. Erityisen tärkeät ovat äänestämättä jättäneille esitetyt kysymykset: miksi ei äänestetty.

Tutkimusta varten Suomen Gallup Oy haastatteli maaliskuussa käytyjen eduskunta-vaalien jälkeen 1.006 suomalaista nuorta. Aineisto edustaa maamme 18-30-vuotiaita pl. Ahvenanmaan maakunta. Haastattelut suoritettiin tietokoneavusteisesti puhelimella Suomen Gallup Oy:n Espoossa ja Tampereella sijaitsevista puhelinhaastattelukeskuksista.

¹ Tuomo Martikainen – Kyösti Pekonen 1996: Nuoret ja urbaani politiikka.

² Hans-Georg Betz 1994: Radical Right-Wing Populism in Western Europe.

2. Nuorten sitoutuminen politiikkaan

2.1 Kiinnostuneisuus politiikasta

Nuorten niukka enemmistö (51 %) sanoo olevansa ainakin jonkin verran kiinnostunut politiikasta. Tosin hyvin kiinnostuneita on vain 6 prosenttia, joten suurin osa kiinnostuneista on sitä vain 'jonkin verran'.

Luvut kuitenkin kertovat 18-30-vuotiaiden lisääntyvästä kiinnostuksesta politiikkaa kohtaan. 1991 vastaava joukko käsitti ikäryhmän kaksi viidennestä ja 1996 mitattiin kiinnostuneiden joukon olevan 44 prosenttia.

Taulukko 1a. Nuorten kiinnostuneisuus politiikasta 1991, 1996 ja 1999 (%). Hyvin + jonkin verran kiinnostuneet.

1991	1996	1999
40	44	51

Vastaavan, vuonna 1996 toteutetun tutkimuksen tavoin yhteiskunnallinen syrjäytyminen on tässä määritelty kolmen kriteerin perusteella. Ensimmäisessä eroteltiin ne, jotka oman ilmoituksensa mukaan ovat kuluneen puolen vuoden aikana kokeneet työttömyyden, taloudelliseen tilaansa tyytymättömät sekä vailla ammatillista koulutusta tai sitä vain vähän saaneiden vanhempien jälkikasvu (nimitetään alakvartiiliksi). Jos nuori täytti vähintään kaksi em. kolmesta kriteeristä, hänet luokiteltiin analyysissä syrjäytyneeksi³.

Nuorten syrjäytymistä kuvaavista tekijöistä vain puolen vuoden työttömyyden henkilökohtaisella kokemisella näyttää olevan selvempi yhteys politiikasta kiinnostuneisuuteen (39 %). Tämä ryhmä on kolmesta syrjäytymisen kriteeriryhmästä ainoa, jonka kiinnostuneisuus ei ole kasvanut vuodesta 1996.

Taulukko 1b. Nuorten kiinnostuneisuus politiikasta 1996 ja 1999 yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen liittyvien tekijöiden mukaan (%). Hyvin + jonkin verran kiinnostuneet –osuudet.

Kriteeri 1		Kriteeri 2		Kriteeri 3		'Syrjäytyneet'		Kaikki	
1996	1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999	1996	1999
37	39	41	53	38	47	29	45	44	51

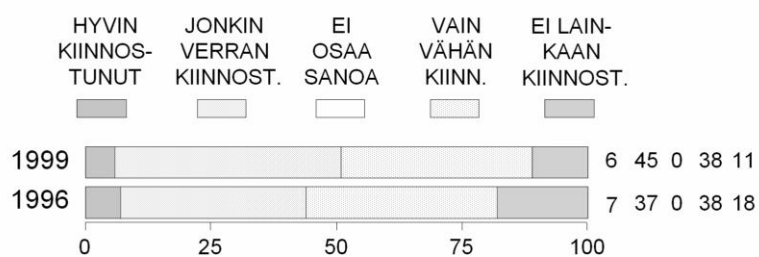
Kriteeri 1: puolen vuoden työttömyyden kokeneet (n=177); **Kriteeri 2:** taloudelliseen tilanteeseensa tyytymättömät (n=378); **Kriteeri 3:** vanhempien koulutus / alakvartiili (n=258); **'Syrjäytyneet':** vähintään kaksi kriteeriä kolmesta täytetty (n=133).

Niiden kiinnostuneisuus, joiden vanhempien koulutustausta kuuluu likimääräiseen alakvartiiliin (vähiten koulutetut), on suurempaa kuin oli koko joukolla keskimäärin 1996. Vielä kiinnostuneempia ovat taloudelliseen tilanteeseensa tyytymättömät. Heistä politiikka kiinnostaa tällä hetkellä jopa suurempaa osaa kuin koko nuorisosta yleensä.

³ Empiirisessä tutkimuksessa yhteiskunnallinen syrjäytyminen voidaan määritellä analyttiseksi käsitteeksi sitomalla se siihen liittyviin operationalisointeihin. Tätä menetelyä noudattaen syrjäytyminen ymmärretään nyt kulloinkin käytettävän empiirisen kriteerin mukaiseksi, eivätkä tulokset näin ollen kerro syrjäytymisestä tai sen yhteyksistä selitettäviin ilmiöihin sen enempää tai vähempää kuin mihin käytetyt operationalisoinnit yltyvät. Itsestään selvää on, että syrjäytyminen sinänsä on sateenvarjokäsite, ja että sillä tarkoitetaan paljon muutakin kuin mihin se tässä tutkimuksessa liitetään. Kaiken kaikkiaan käytettävillä syrjäytymisindikaattoreilla ei - kuten ei luultavasti nyt käytettävillä tutkimusmenetelmilläkään - kyetä arvioimaan kaikkein pisimmälle edennyttä nuorten yhteiskunnallista syrjäytymistä. Käytetty menetelytapa on kuitenkin hyvä tapa tutkittaessa syrjäytymisen ja nuorten politiikkasuhteen välistä yhteyttä kyselytutkimuksen keinoin.

Politiikka ja nuoret 1999

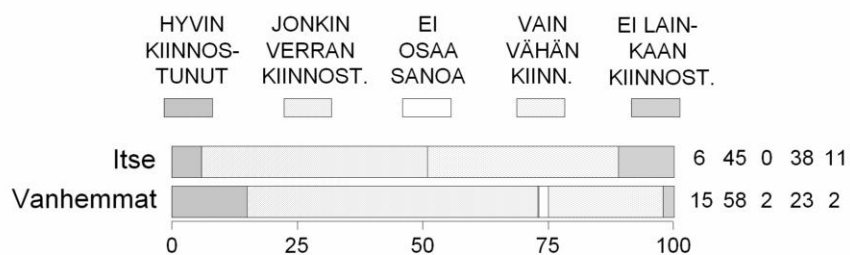
Kuvio 1. KUINKA KINNOSTUNUT ON POLITIIKASTA (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

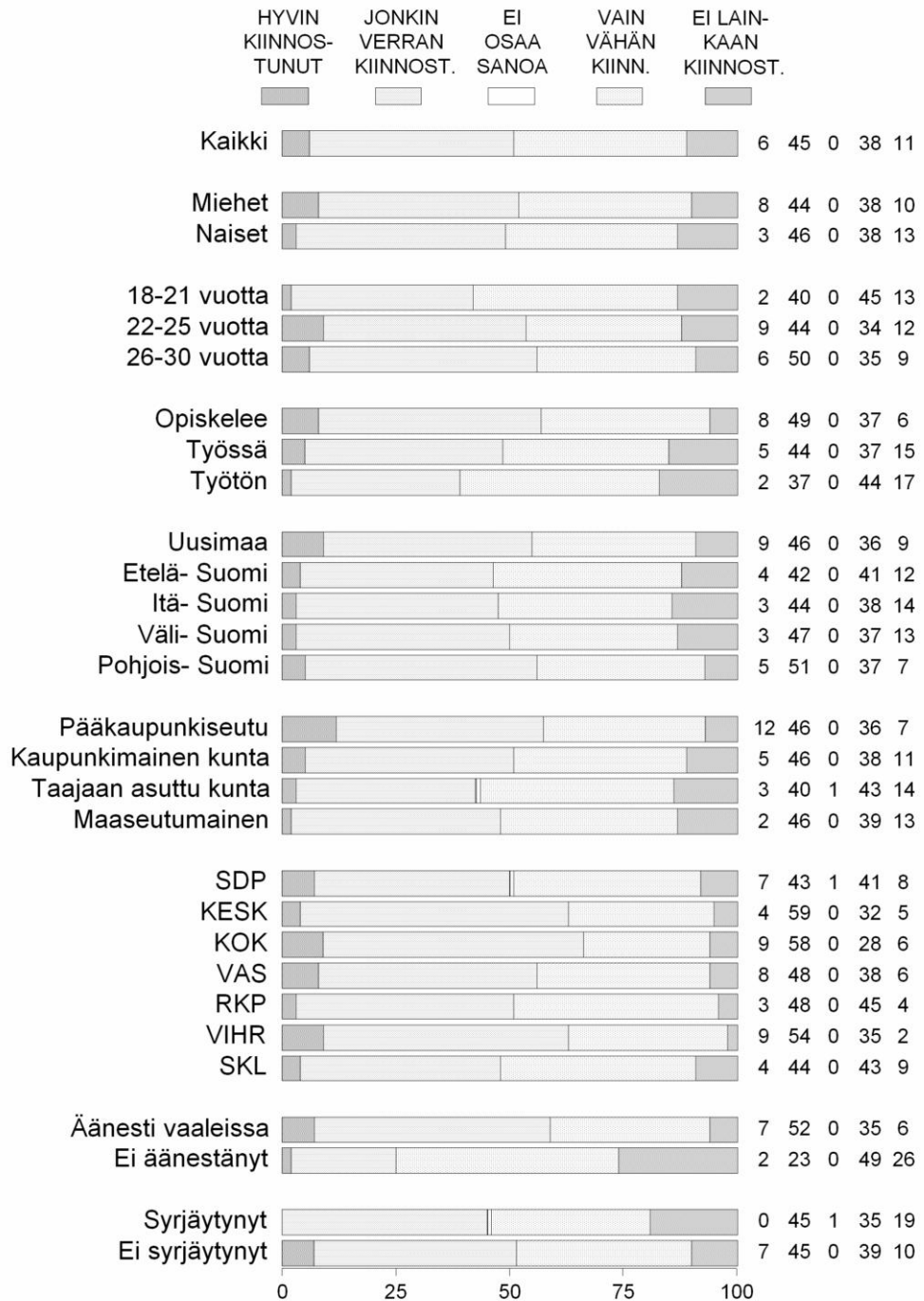
Kuvio 2. OMA JA VANHEMPIEN KINNOSTUS POLITIIKKAAN (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

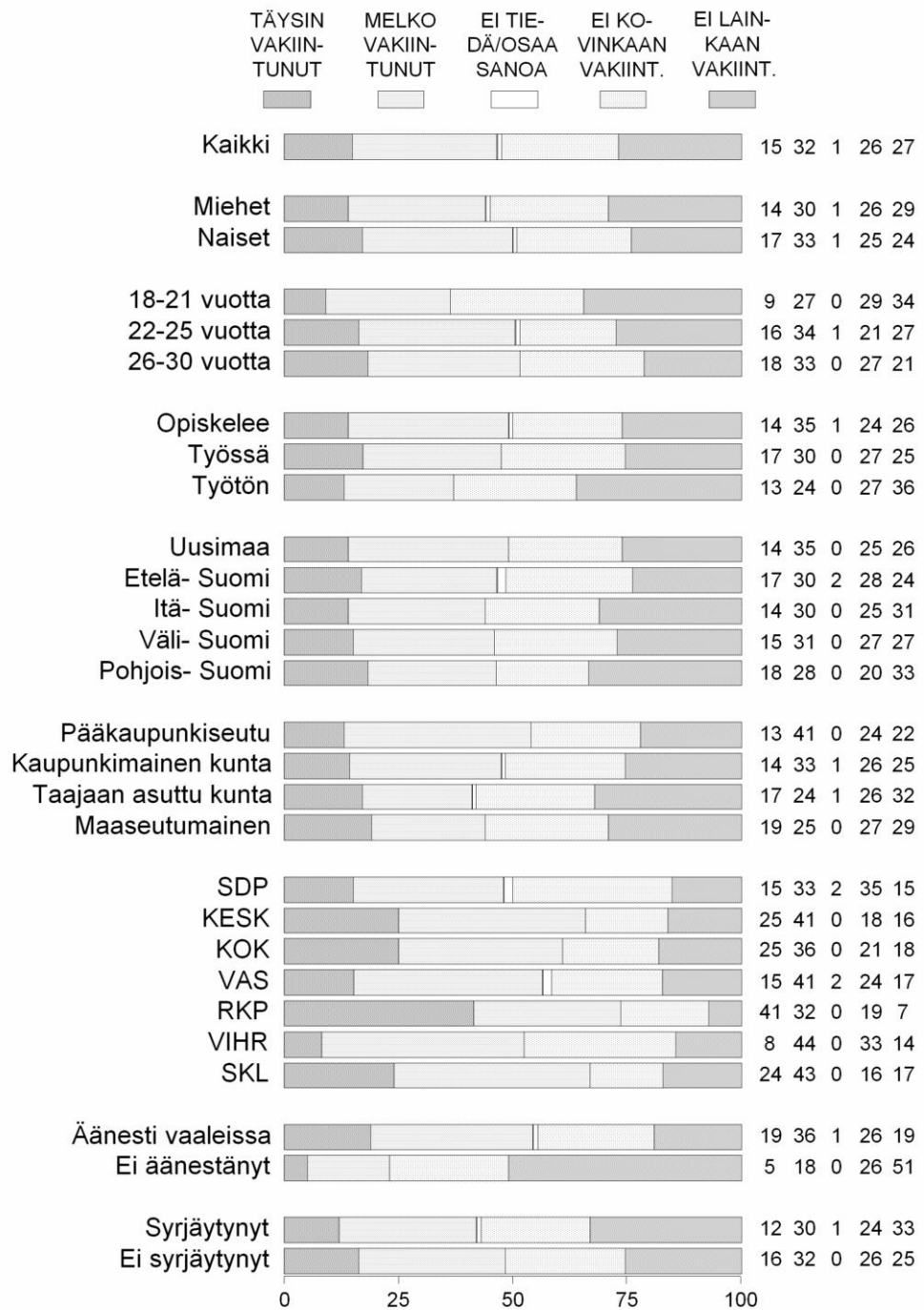
Kuvio 3. KUINKA KIINNOSTUNUT ON POLITIIKASTA (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 4. KUINKA VAKIINTUNUT OMA PUOLUEKANTA ON (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Kategoriaan syrjäytyneet kuuluvien mielenkiinto on kasvanut roimasti viime kunnallisvaalien jälkeen tehdystä mittauksesta. Nyt tästä ryhmästä jopa 45 prosenttia on politiikasta ainakin jonkin verran kiinnostunut, kun vastaava osuus kolme vuotta sitten 29 prosenttia.

Tässä käytetyn syrjäytyneisyyskriteerin täyttävien innostus kuitenkin on edelleen vähäisempää kuin ryhmään syrjäytymättömien, joista 53 prosenttia tuntee kiinnostusta asiaan.

Nuorilta kysyttiin myös käsitystä heidän vanhempiansa suhtautumisesta asiaan. Mikäli 18-30-vuotiaiden arvioihin on uskomista, uusi sukupolvi on selvästi vähemmässä määrin politiikkaorientoitunut kuin aiempi. Lähes kolme neljästä (73 %) arvelee politiikan kiinnostavan vanhempiaan ainakin jonkin verran.

Tämän arvattavan tiedon lisäksi voidaan kirjata kaksi – ehkäpä yhtäläillä arvattavissa olevaa – seikkaa. Ensinnäkin mielenkiinto politiikkaa kohtaan näyttää periytyvän sukupolvelta toiselle. Erityisesti tämä näyttää koskevan kiinnostumattomuutta: kolme neljästä politiikalle 'selän kääntävästä' perheestä peräisin olevaa nuorta tekee omassa elämässään saman valinnan.

Taulukko 2a. Nuorten ja heidän vanhempiansa poliittinen kiinnostuneisuus. Kiinnostuneisuus poliittisen kannan vakiintumisen mukaan (%).

	Vanhemmat kiinnostuneita	Vanhemmat eivät kiinnostuneita
Nuoret kiinnostuneita	59	26
Nuoret eivät kiinnostuneita	41	74
	Nuoren poliittinen kanta vakiintunut	Nuoren poliittinen kanta vakiintumaton
Nuoret kiinnostuneita	62	32
Nuoret eivät kiinnostuneita	37	67

Alle 20-vuotiaat eivät vielä perusta aivan samassa määrin politiikasta kuin rajapyykin jo ohittaneet. Työttömiä asia kiinnostaa vähemmän kuin työssäkäyviä. Opiskelijat ovat kiinnostunein ammattiryhmä. Uudellamaalla ja siellä pääkaupunkiseudulla asuu suhteellisesti eniten politiikasta kiinnostuneita. Vastaavasti taajaan asutuissa kunnissa näitä löytyy vähiten. Suurempien puolueiden kannattajista kokoomuslaisten, keskustalaisten sekä vihreiden joukossa esiintyy eniten mielenkiintoa politiikkaan.

Esitetty mielenkiinto kytkeytyy poliittisen kannan vakiintumiseen. Vaikuttaa siltä, että mitä lopullisemmin nuoret ovat tehneet rajankäyntinsä poliittisten ryhmittymien välillä, sitä todennäköisemmin he tuntevat kiinnostusta politiikkaan ja poliittiseen elämään.

Poliittinen kanta on täysin vakiintunut vain 15 prosentilla. Kun tähän lisätään ne, jotka arvelevat ottavansa poliittisesti kantaa melko vakiintuneesti (32 %), päästään kuitenkin 47 prosenttiin.

Tässä suhteessa kantaa vakiinnuttavia tekijöitä ovat pääkaupunkiseudulla asuminen ja erityisesti koulutus. Korkeakoulun käyneistä 69 prosentilla kanta on suhteellisen selvä. Eri puolueiden kannattajista RKP:läisissä on eniten tässä suhteessa vakiintuneita. Myös ikä ja sen karttuminen on suhteellisen määräävä tekijä, kuten oheisesta taulukostakin (taulukko 2b) havaitsee.

Taulukko 2b. *Politiikasta kiinnostuneisuus ja poliittisen kannan vakiintuneisuus iän mukaan. Hyvin + jonkin verran kiinnostunut; täysin + lähes vakiintunut – osuudet (%).*

Ikä	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
On kiinnostunut	41	43	45	47	44	49	58	59	37	58	54	59	58
Kanta vakiintunut	34	32	47	53	44	52	52	56	37	56	53	57	47

Myös poliittisella kiinnostuneisuudella ja iällä näyttää olevan samantyyppinen vuorovaikutussuhde. Paria poikkeusta lukuun ottamatta kiinnostuneiden osuus kasvaa samaa tahtia iän karttuessa.

2.2 Merkittävimmät nuorten poliittisten mielipiteiden muodostumiseen vaikuttaneet tahot

Mitkä henkilöt, asiat tai tahot vaikuttavat eniten nuorten poliittisten mielipiteiden muodostumiseen ja kehittymiseen⁴? Tätä selvitettiin esittämällä haastatelluille erityyppisistä vaihtoehtoista (8 kpl.) koostuva lista ja pyydettiin arvioimaan erikseen kunkin merkitystä⁵.

Jos huomio kiinnitetään vain vaihtoehdon 'paljon' valinneisiin, kaksi nousee ylitse muiden: puolueiden ja poliitikkojen toiminta sekä politiikasta itse hankkimiin tietoihin perustuvat mielipiteet. Kun lukuun otetaan nekin, joiden mielestä vaikutusta on jonkin verran, tiedotusvälineissä esitetyt mielipiteet politiikasta sijoittuu kahden edellä mainitun väliin, jolloin erottuu nuorten oman näkemyksen mukaan kolme keskeisintä tekijää.

Merkitys vähenee järjestyksessä siten, että vanhempien mielipiteet ovat hieman harvemman mielestä tärkeitä kuin kolme edellä mainittua. Sitten tulevat koulunkäynnin sekä ammatillisen opiskelun aikana saadut vaikutteet, kavereiden mielipiteet sekä pienimmälle joukolle merkitykselliset kokemukset työpaikoilla.

Taulukko 3a. *Tekijät, joilla on vaikutusta puolueista ja poliitikoista muodostettaviin käsityksiin. Syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien näkemykset. Paljon + jonkin verran osuudet (%).*

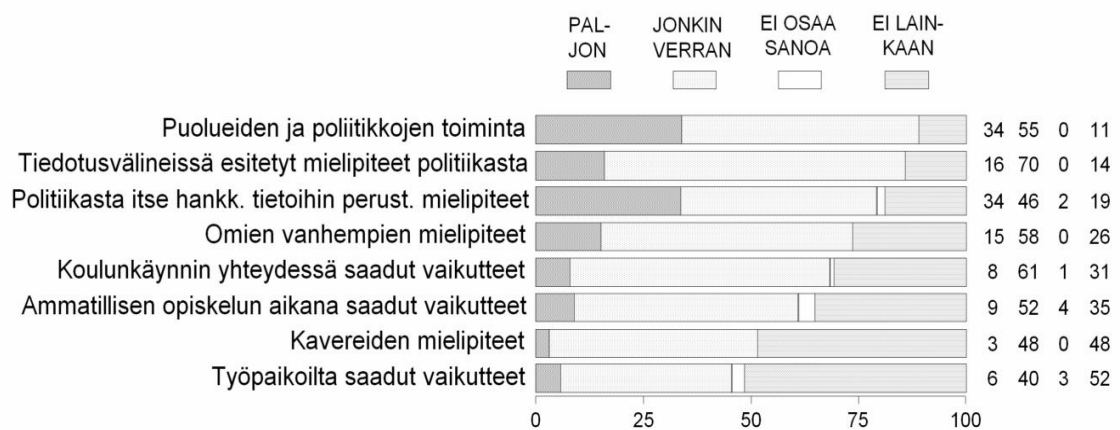
	Syrjäytyneet	Syrjäytymättömät	Kaikki yhteensä
Koulunkäynnin yhteydessä saadut vaikutteet	73	69	69
Ammatillisen opiskelun yhteydessä saadut vaikutteet	67	60	61
Työpaikoilta saadut vaikutteet	49	45	46
Omien vanhempien mielipiteet	72	74	73
Kavereiden mielipiteet	47	51	51
Tiedotusvälineissä esitetyt mielipiteet politiikasta	79	88	86
Puolueiden ja poliitikkojen toiminta	87	90	89
Politiikasta itse hankittuihin tietoihin perustuvat mielipiteet	75	81	80

⁴ Teoreettisesti kyse on eri sosialisatioagenttien voimakkuuden tarkastelusta. Lista on kuitenkin hieman epäortodoksinen sisältäen yleensä sosialisatioagentiksi lukemattomia vaihtoehtoja kuten 'puolueiden ja poliitikkojen toiminta' tai 'itse hankitut tiedot'. Poliittisen sosialisatian hyvä yleisesitys on mm. Stanley Renshon 1992: Political Socialization. Teoksessa Hawkesworth – Kogan (toim.) Encyclopedia of Government and Politics, volume 1, s. 443-470.

⁵ Vaikutusta saattoi olla 'paljon', 'jonkin verran' tai 'ei lainkaan'.

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 5. KUINKA PALJON ERI ASIAT OVAT VAIKUTTANEET OMIIN MIELIPITEISIIN PUOLUEISTA JA POLIITIKOISTA (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Taulukossa 3a on vertailtu syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien vastauksia. Prosenttiluvut ovat ehkä yllättävänkin yhtä suuria. Varovaisesti voidaan kuitenkin päätellä, että jälkimmäisille on tiedotusvälineiden tekemillä uutisvalinnoilla ja tulkinnoilla enemmän merkitystä, samoin politiikasta itse hankituilla tiedoilla. Syrjäytyneet painottavat vastaavasti aavistuksen verran enemmän ammatillisen opiskelun yhteydessä saatuja vaikutteita.

Tosin on huomattava, että kysymyksenasettelu ei anna tietoa eri lähteiden välillisestä roolista. Eväitä jatkokeskustelulle tarjoavat tulokset, jotka saatiin ristiintaulukoitaessa vaikuttavat tekijät nuorten oman sekä heidän vanhempiansa poliittisen kiinnostuneisuuden suhteen.

Menettelyn perusteella voidaan yhteenvedonomaaisesti todeta, että politiikasta hyvin kiinnostuneet tai sellaisesta kodista peräisin olevat (pitkästi samoja nuoria, kiinnostuneisuus politiikasta on helposti periytyvää) näkevät kaikki (pl. työpaikat) tekijät tärkeämpinä kuin ne, jotka/joiden vanhemmat ovat 'kääntäneet politiikalle selkänsä'. Suurimmillaan tämä ero on juuri neljän tärkeimmäksi katsotun tekijän kohdalla.

Taulukko 3b. Tekijät, joilla on vaikutusta puolueista ja poliitikoista muodostettaviin käsityksiin. Poliitikasta paljon/vanhemmat kiinnostuneet paljon ja politiikasta täysin kiinnostumattomien/niiden joiden vanhempia ei kiinnosta - vastauksia. Paljon + jonkin verran osuudet (%).

Politiikka...	Nuori / vanhemmat hyvin kiinnostunut	Nuori / vanhemmat ei lainkaan kiinnostunut
Ammatillisen opiskelun yhteydessä saadut vaikutteet	81	52
Omien vanhempien mielipiteet	89*	54
Tiedotusvälineissä esitetyt mielipiteet politiikasta	84	46
Puolueiden ja poliitikkojen toiminta	96	66
Politiikasta itse hankittuihin tietoihin perustuvat mielipiteet	98	51

* Tässä vertailu vanhempien kiinnostuneisuuteen

On todennäköistä (ja sosialisatioteoriankin mukaista), että todellisuudessa esim. joukkotiedotusvälineiden antama tai itse hankittu tieto suodattuu nuorilla tietynlaisen asennerekennelman läpi, jonka muodostuminen ja kehittyminen taas on riippuvainen muista listassa mainituista tekijöistä. Päätökset poliittisista valinnoista tehdään kahdessa vaiheessa. Poliitikkojen esiintymisen seuraaminen, muuten itse hankitut tiedot sekä tiedotusvälineiden antama kuva ovat tärkeitä tiedonlähteitä, mutta niiden tulkitseminen on paljolti riippuvainen muiden listassa olevien, yleensä lähinnä kodin ja lähipiirin antamista 'eväistä' – niiden määrästä ja laadusta⁶.

3. Nuorten tyytyväisyys ja sosiaalinen asema

Enemmistö on tyytyväinen taloudelliseen tilanteeseensa. Erittäin tyytyväisiä on 11 prosenttia, mutta melko tyytyväisiksi voidaan lukea 51 prosenttia. Koska 16 prosenttia otti neutraalin kannan, vain viidennes on suoranaisesti tyytymätön.

⁶ Esim. vanhempien tai ystävien todellinen vaikutus on siis todennäköisesti suurempi kuin vastausten perusteella näyttää, koska se on välillistä.

Kun kysyttiin nuoren tyytyväisyyttä hänen perheensä taloudelliseen tilaan, vastaukset olivat pitkälti samantyyppiset kuin edellä. Enemmistö vakuutti tyytyväisyyttään ja tyytymättömiä oli jopa aavistuksen verran vähemmän.

Yleensä ottaen tyytyväisyys taloudelliseen tilanteeseen on vallitsevaa lähes kaikissa nuorisoryhmissä. Eroja ei synny eri puolilla Suomea tai erityyppisillä paikkakunnilla asuvin välille. Koulutustausta ei sen enempää erottele käsityksiä, ei myöskään sukupuoli.

Poikkeuksena sääntöön voidaan kuitenkin mainita työttömät. Heistä lähes puolet (48 %) ovat ainakin melko tyytymättömiä asioiden tämänhetkiseen tilaan. Muista näkemyseroista voidaan todeta, että yksin asuvista hieman suurempi osa kuin kotona tai puolison kanssa elävistä kertoo tyytymättömyydestään. Syrjäytyneissä on selvästi enemmän tyytymättömiä kuin syrjäytymättömissä. Tämä johtuu siitä, että syrjäytyneistä moni on työttön.

Työttömyys on kohdannut vuoden aikana joka viidennen nuoren. Lähes yhtä moni on kuluneen kolmen vuoden aikana ollut vähintään puoli vuotta työttömänä. Heidän enemmistönsä on kuitenkin ollut vailla työtä alle vuoden. Tähän ryhmään kuuluvista vain 7 prosenttia on ollut työttömänä yli kaksi vuotta.

Taulukko 4. Työttömyys 18-30-vuotiaiden joukossa huhtikuussa 1999 (%).

• Ollut itse työttömänä kuluneen 12 kuukauden aikana.....	20
• Ollut työttömänä min. 6 kk. kuluneen kolmen vuoden aikana.....	18
• Puoliso työttömänä kuluneen 12 kuukauden aikana.....	16
• Puoliso työttömänä min. 6 kk. kuluneen kolmen vuoden aikana	14
• Isä työttömänä yli 3 kuukautta kuluneen 12 kuukauden aikana	10
• Äiti työttömänä yli 3 kuukautta kuluneen 12 kuukauden aikana	11
• Isä työttömänä yhtäjaksoisesti vähintään vuoden 1991-1995	9
• Äiti työttömänä yhtäjaksoisesti vähintään vuoden 1991-1995	8

Työttömyydellä on selvä taipumus 'keräytyä' ja lievä taipumus periytyä. Kuluneen vuoden aikana työttömyyden kokeneista enemmistö on ollut vähintään puoli vuotta työttömänä viimeisen kolmen vuoden aikana. Työttömyydestä kärsineiden puoliset ja vanhemmat ovat hieman todennäköisemmin kokeneet saman verrattuna niihin, joilla työtä on ollut.

Työttömyyden kohtaaminen vaihtelee ensinnäkin alueellisesti. Uudellamaalla (13 %) tilanne on selvästi helpompi kuin Pohjois- (28 %) tai Itä-Suomessa (29 %). Pääkaupunkiseudun nuorista vain 11 prosenttia on ollut kuluneen 12 kuukauden aikana työttömänä, kun muun tyyppisillä paikkakunnilla vastaava luku on 22-23 prosenttia. Myös koulutuksella on vaikutusta. Ammattikurssin käyneistä 28 prosenttia on ollut työttömänä, mutta yliopistotutkinnon suorittaneista vain 13.

Suhtautuminen Paavo Lipposen I hallitukseen

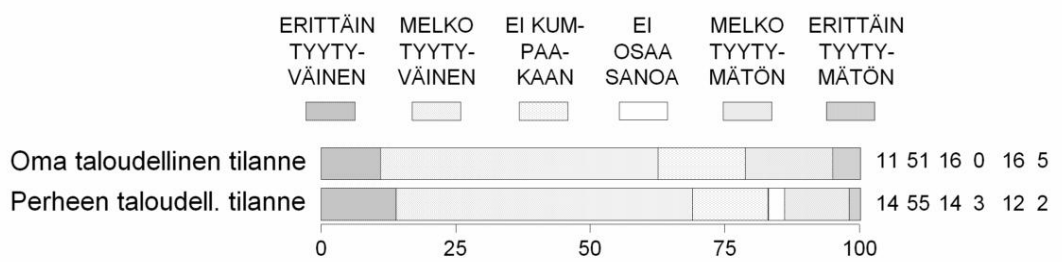
Muissa yhteyksissä on havaittu, että arvioidessaan maan hallitusta, kansalaiset usein perustavat näkemyksensä hallituksen toimien tai sen toimikauden aikana sattuneiden tapausten otaksuttuun vaikutukseen omaan henkilökohtaiseen talouteensa.

Suomalaisen nuorison keskuudessa hypoteesi vaikuttaa vain osittain paikkansapitävältä. Yleensä ottaen 18-30-vuotiaiden näkemyksiä hallitsee kohtalainen tyytyväisyys. Enemmistö pitää toimintaa vähintään melko tyydyttävänä. Harva on valmis antamaan erityistä tunnustusta, mutta kritiikkikin keskittyy kategoriaan 'melko tyytymätön'.

Yliopistotason koulutuksen hankkineet tapaavat kuuluttaa monilukuisemmin tyytyväisyyttään kuin ammattikurssin käyneet. Keskimääräistä paremmassa valossa hallitus nähdään Uudellamaalla ja siellä eritoten pääkaupunkiseudulla. Väli-Suomen nuorista harvempi kuin muualla asuvista ajattelee samalla tavoin.

Politiikka ja nuoret 1999

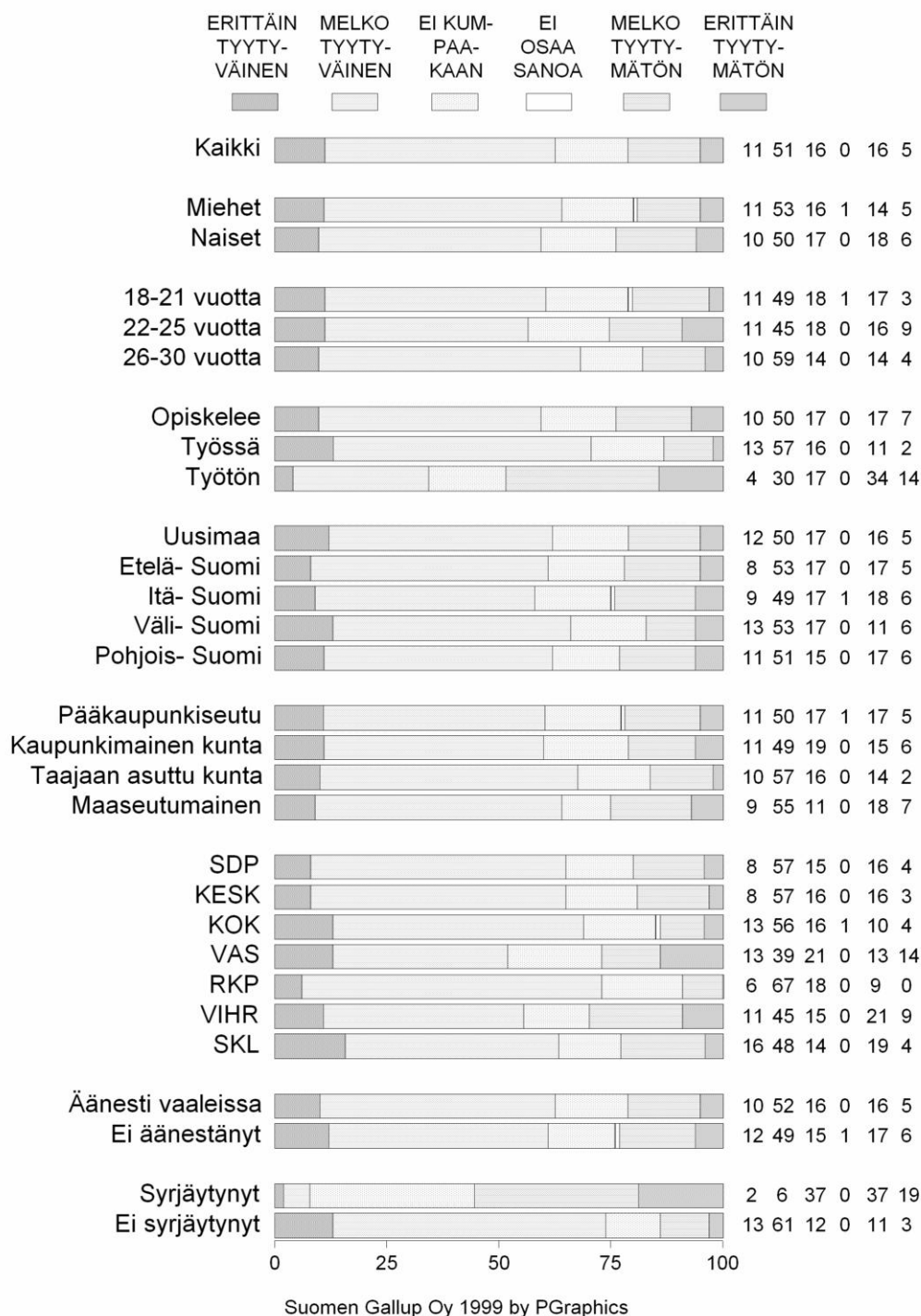
Kuvio 6. KUINKA TYYTYVÄINEN ON OMAAN JA PERHEENSÄ TALOUDELLISEEN TILANTEeseen (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

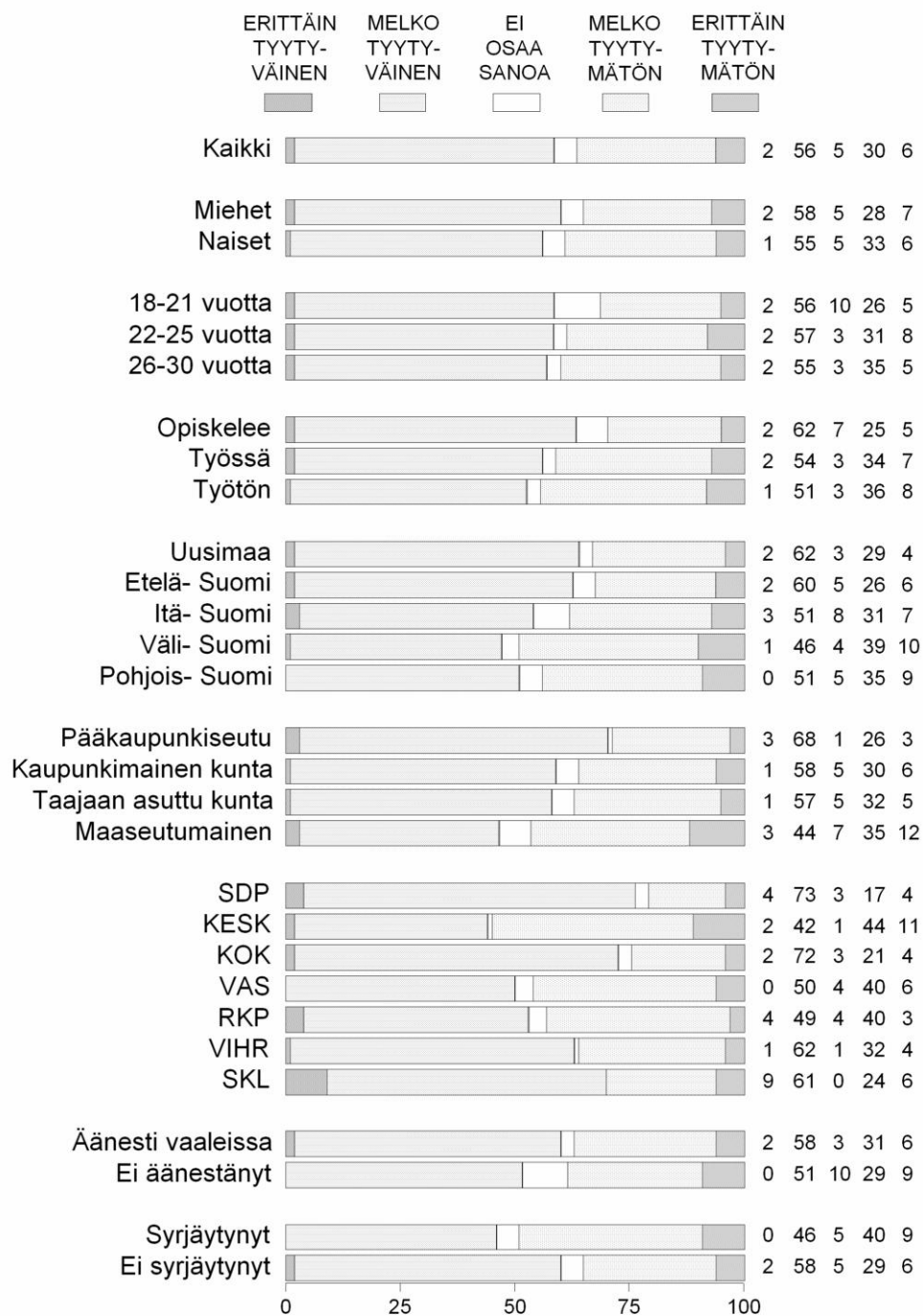
Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 7. KUINKA TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON OMAAN TALOUDELLISEEN TILANTEESEENSA (%).

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 8. KÄSITYKSET PAAVO LIPPOSEN JOHTAMAN HALLITUKSEN TOIMINNASTA (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Suurimmillaan Lipposen ensimmäiseen hallitukseen tyytymättömien joukko on suhteellisesti ottaen työttömien joukossa ja maaseudun haja-asutusalueilla. Näistä ensin mainittujen negatiivisten arvioiden syy on itsestään selvä ja jälkimmäisten keskimääräistä kriittisemmissä kannanotoissa heijastelevat varmasti hallituksen toimikauden aikana kärjistyneet kaupunkien ja maaseudun väliset vastakkainasettelut.

Taulukko 5. Tyytyväisyys Paavo Lipposen I hallituksen toimintaan työttömyyskokemusten, taloudellista tilaa koskevien käsitysten, vanhempien koulutuksen* ja syrjäytymisen mukaan (%).

	On työttömyyskokemusta	Taloudelliseen tilaan tyytymättömät	Alakvartteli*	Syrjäytyneet	Kaikki yhteensä
Erittäin tyytyväinen	1	1	2	0	2
Melko tyytyväinen	52	52	54	46	56
Melko tyytymätön	34	35	33	40	30
Erittäin tyytymätön	10	6	7	9	6
Ei osaa sanoa	4	6	4	5	5

Taloudelliseen tilaansa tyytymättömistä ja työttömyyskokemusta omaavista jopa enemmistö vakuuttaa olevansa vähintään melko tyytyväinen hallituksen toimiin, eikä eroa näkemyksiltään koko joukon keskiarvosta käytännössä yhtään. Näiden kombinaationa muodostuvien syrjäytyneiden näkemyksissä on havaittavissa jonkinlaista kriittisyyttä. Heilläkin vastaukset tosin keskittyvät asteikon keskivälin molemmin puolin.

4. Nuorten asennoituminen politiikkaa kohtaan: kannanottoja eräisiin politiikan peruskysymyksiin

Asennoitumista politiikkaan on usein lähestytty poliittisen kiinnittymisen, kansalaispätevyyden ja politiikan hallinnan käsitteiden avulla. Nämä on kyselytutkimuksissa pyritty edelleen operationalisoimaan⁷ suppeammiksi, empiirisesti helpommin kuvattaviksi käsitteiksi.

On puhuttu mm. sisäisestä ja ulkoisesta kansalaispätevyydestä. Tällöin on ensin mainitulla tarkoitettu sitä, kuinka hyvin kansalaiset katsovat ymmärtävänsä politiikkaa ja kuinka päteviksi he katsovat itsensä politiikkaan osallistumisen kannalta. Jälkimmäisellä⁸ on puolestaan viitattu käsityksiin siitä, onko politiikkaan osallistumisella ylipäänsä merkitystä politiikan tuotosten näkökulmasta.

Sisäinen ja ulkoinen kansalaispätevyys

Tässä tutkimuksessa sisäistä ja ulkoista kansalaispätevyyttä mittaavat kysymykset sijoitettiin samaan yhteyteen äänestämistä ja poliittista vaikuttamista koskevien kanssa. Ne muotoiltiin väittämiksi, joihin kuhunkin otettiin kantaa neliportaisella asteikolla⁹.

⁷ Esim. Johanna Jääsaari – Tuomo Martikainen: Nuorten poliittiset valinnat 1991, Tuomo Martikainen – Kyösti Pekonen: Nuoret ja urbaani politiikka 1996 tai Sami Borg Nuoret, politiikka ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen 1996.

⁸ Tämän mittaaminen on yleensä liittynyt yksittäisten puolueiden ja puoluejärjestelmän kykyyn kuunnella kansalaismielipidettä. Tästä johtuen on tavattu käyttää nimitystä politiikan responsiivisuus.

⁹ Kunkin väittämän kanssa saattoi olla 'täysin samaa mieltä', 'osittain samaa mieltä', 'osittain eri mieltä' tai 'täysin eri mieltä'.

Kansalaispätevyyden sisäinen ulottuvuus mitautui seuraavilla väittämillä:

- *Ymmärrän melko hyvin poliittisia kysymyksiä.*
- *Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät.*

Huolimatta lievästä muutoksesta jälkimmäisen väittämän sanamuodossa¹⁰ ja tämän mahdollisista (vähäisiä tosin) vaikutuksista vertailtavuuteen, vaikuttaa siltä, että sisäinen kansalaispätevyys olisi hieman jatkanut 1996 havaittua vahvistumista.

Aiempaa useampi uskoo ymmärtävänsä melko hyvin poliittisia kysymyksiä. Tämä joukko on kasvanut 60 prosentista 70:ään. Hieman useampi (39 % → 45 %) kuin 1996 myös kieltää, etteikö hänellä olisi sananvaltaa päätettäessä yhteisistä asioista.

Mielipiteet jakaantuvat jälkimmäisestä melko lailla tasan kaikissa tutkituissa nuorisoryhmissä. Vaikka näkemyserot ovat marginaaliset, todettakoon silti, että syrjäytyneistä ja äänestämättä jättäneistä hieman useampi kuin syrjäytymättömistä ja äänioikeutensa käyttäneistä uskovat sananvaltansa olevan vähäinen tai suhteellisen olematon.

Ulkoista kansalaispätevyyttä mitattiin myös kahdella väittämällä:

- *On ainakin yksi puolue, joka aina yrittää ajaa minun etuani.*
- *Puolueet ovat kiinnostuneita vain ihmisten antamista äänistä, eivät heidän mielipiteistään.*

Jonkin verran useampi kuin 1996 on ensin mainitun väittämän kanssa osittain samaa mieltä. Nyt tällä tavalla ajattelee jopa niukka enemmistö (54 %). Käsitykset siitä, ovatko puolueet kiinnostuneita ainoastaan kansalaisten tuesta vaaleissa, ovat jotakuinkin entiset. Samaa mieltä olevien osuus on supistunut vain vähän (tilastollista virhemarginaalia ylittämättä), mutta vaihtelun suunta on looginen kolmen edellä mainitun tapauksen kanssa. Tosin enemmistö (53 %) suhtautuu asiaan edelleen suhteellisen kyynisesti.

Vastausten ristiintaulukoiminen taustamuuttujien kanssa paljastaa, että keskimääräistä kielteisempää suhtautuminen on mm. äänestämättä jättäneiden, syrjäytyneiden, vasemmistoliittolaisten sekä osin vihreiden joukossa. Maaseudulla suurempi osa uskoo puolueisiin kuin pääkaupunkiseudulla. Suurten puolueiden kannattajista erityisesti moni kokoomuslainen katsoo, että puolueita kiinnostaa ihmisissä muukin kuin heidän äänensä vaaleissa. Monet keskustalaiset, SDP:läiset sekä RKP:tä kannattavat ovat löytäneet 'oman puolueensa'.

Yhdistämällä sisäisen ja ulkoisen kansalaispätevyyden osatekijät keskenään päästään selville kokonaistilanteesta. Vuodesta 1991 nuorten kokema kansalaispätevyyden tunne on vahvistunut sen molemmilla ulottuvuuksilla. Lukuja analysoitaessa tosin pitää muistaa, että niin koti- kuin ulkomaistenkin kokemusten mukaan erityisesti ulkoinen kansalaispätevyys tapaa vahvistua vaalien läheisyydessä.

Taulukko 6a. Sisäinen ja ulkoinen kansalaispätevyys 1991 1996 ja 1999 (%).

	1991	1996	1999
Sisäisesti kansalaispätevä	52	61	69
Ulkoisesti kansalaispätevä	49	56	68

Vaikka sisäisen kansalaispätevyyden kummallakin ulottuvuudella on joukkoa jakava vaikutus, varsin moni kyseistä pätemättömyyttä tunteva arvelee, että hänen sananvaltansa maan hallituksen ja eduskunnan tekemiin päätöksiin on olematon tai ettei sitä ole lain-

¹⁰ 1996 väitettiin 'minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä hallitus tekee'.

kaan. Sisäisesti kansalaispätevistäkään moni ei arvele omaavansa paljon tällaista vaikutusvaltaa, mutta heistä muita useampi uskoo, että sitä sentään on edes vähän.

Myös ulkoisen kansalaispätevyyden kumpikin elementti jakaa nuoret kahteen ryhmään. Ulkoisesti kansalaispäteemättömille kuitenkin on erityisen ominaista käsitys siitä, ettei maassamme ole mitään puoluetta, mikä olisi juuri heidän asiallaan.

Taulukko 6b. Sisäinen ja ulkoinen kansalaispätevyys työttömyyskokemusten, taloudellista tilaa koskevien käsitysten, vanhempien koulutuksen* ja syrjäytymisen mukaan (%).

	On työttömyyskokemusta	Taloudelliseen tilaan tyytymättömät	Alakvartiili*	Syrjäytyneet	Kaikki yhteensä
Sisäisesti kansalaispätevä	58	64	68	57	69
Ulkoisesti kansalaispätevä	63	64	64	61	68

Kansalaispätevyyden tuntemisella (tai puuttumisella) on yhteys aiemmin määritellyyn syrjäytymiseen. Erityisesti tämä koskee sisäistä kansalaispätevyyttä, jota syrjäytyneistä tuntee 17 prosenttiyksikköä harvempi kuin syrjäytymättömistä. Vastaava ero ulkoisen kansalaispätevyyden osalta on pienempi, 8 prosenttiyksikköä.

Suhtautuminen äänestämiseen

Äänestäminen on kansalaisvelvollisuus. Äänestämällä voi vaikuttaa asioihin. Näihin perusteisiin on ehkäpä tyypillisimmin vedottu, kun kansalaisia on yritetty patistella äänestämään. Niinpä tässäkin tutkimuksessa päädyttiin esittämään juuri kyseiset väitteet nuorisolle.

Se onkin hyvin omaksunut opetukset. Enemmistö (58 %) on peräti täysin vakuuttunut äänestämisestä kansalaisvelvollisuutena. Kun tähän lisätään se neljännes (23 %), joka ilmoittaa olevansa väittämän kanssa osittain samaa mieltä, päästään jopa 81 prosenttiin. Neljä 18-30-vuotiaasta viidestä siis näkee äänestämisen velvollisuutena.

Yhtä moni uskoo, että äänestämällä todella voi vaikuttaa. Täysin samaa mieltä olevien osuus on tosin hieman pienempi kuin edellä (33 %), mutta osittain samaa mieltä olevien suurempi osuus (49 %) nostaa kokonaisprosenttiosuuden 82:een.

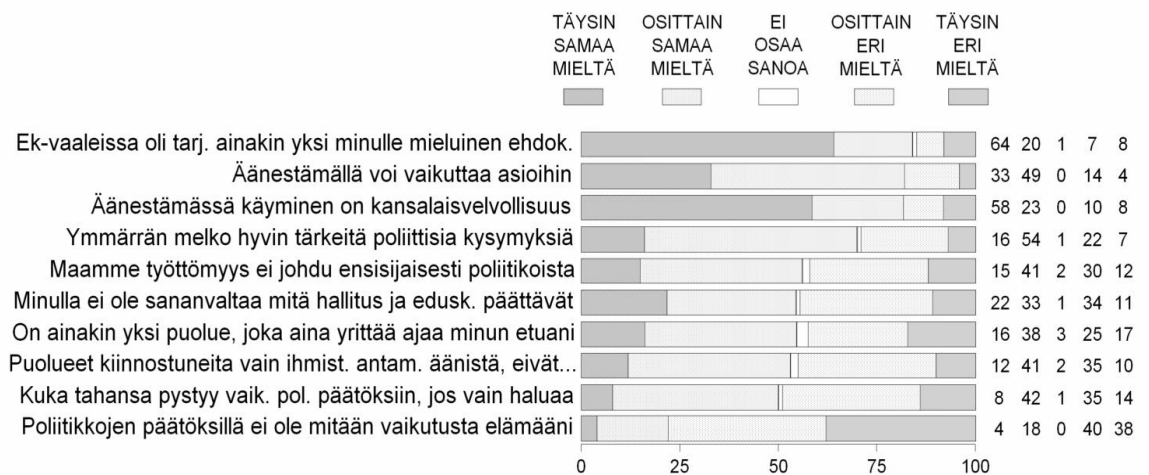
Yllättävänkin suuret täysin samaa mieltä olleiden prosenttiosuudet ovat tosin pienentyneet kolmessa vuodessa. 1996 äänestämällä vaikuttamiseen uskoi täysin 46 prosenttia ja sitä piti kansalaisvelvollisuutena kaksi kolmesta (67 %).

Mielipiteet ovat liukuneet vaihtoehtoon 'osittain samaa mieltä'. Mistään suuresta mielenmuutoksesta ei siis voi puhua, epäroinnin yleistymisestä kylläkin.

Äänestäminen on kansalaisvelvollisuus kaikkien tutkittujen nuorisoryhmien enemmistön mielestä. Vain vähäisiä eroja on havaittavissa. Mm. naisista hieman useampi kuin miehistä suhtautuu äänestämiseen täysin velvollisuudentuntoisesti. Nuorimmat eivät suhtaudu äänestämiseen aivan yhtä vakavamielisesti kuin vanhimmat. Toimihenkilöammatteissa työskentelevistä jonkin verran useampi ajattelee äänestämisestä obligatorisesti kuin työntekijöistä tai työttömistä.

Politiikka ja nuoret 1999

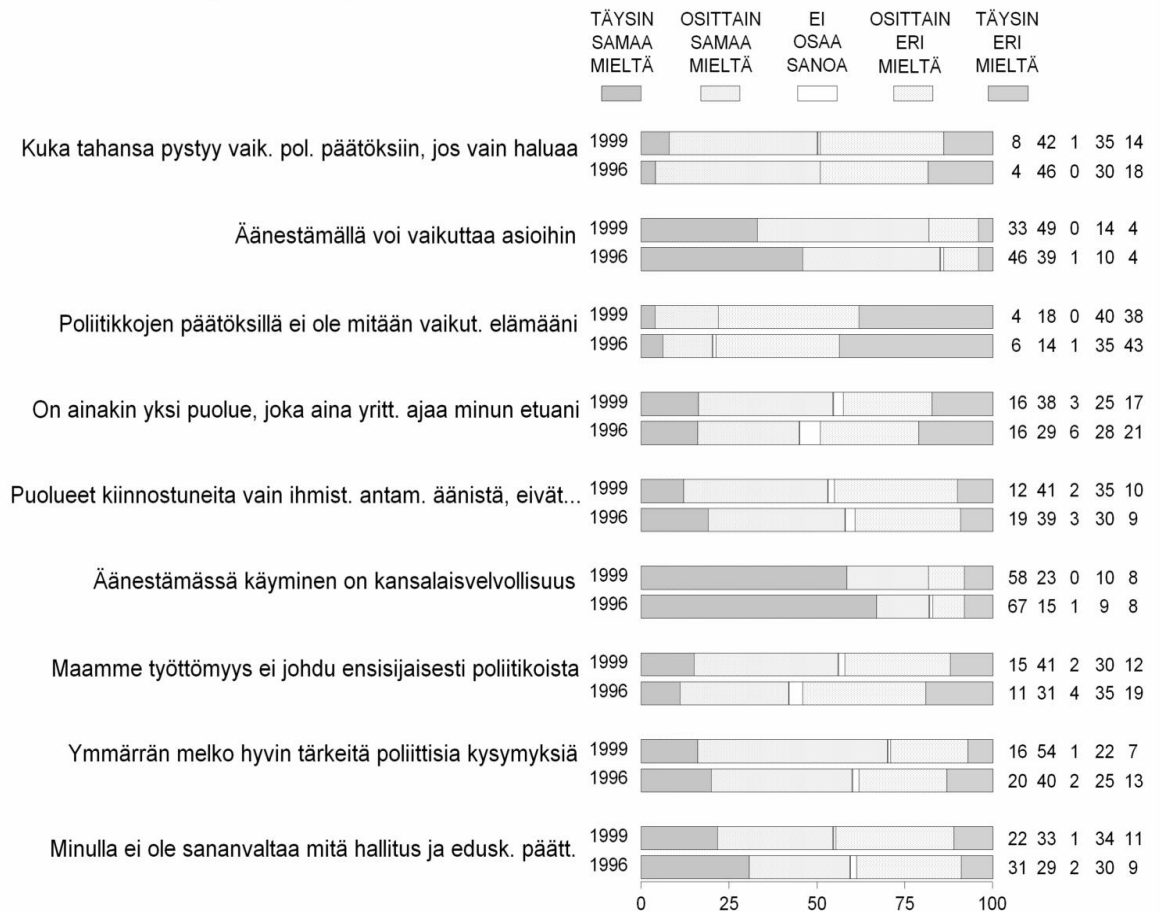
Kuvio 9. SUHTAUTUMINEN POLITIIKKAA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN (tekstejä lyhennetty, %).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

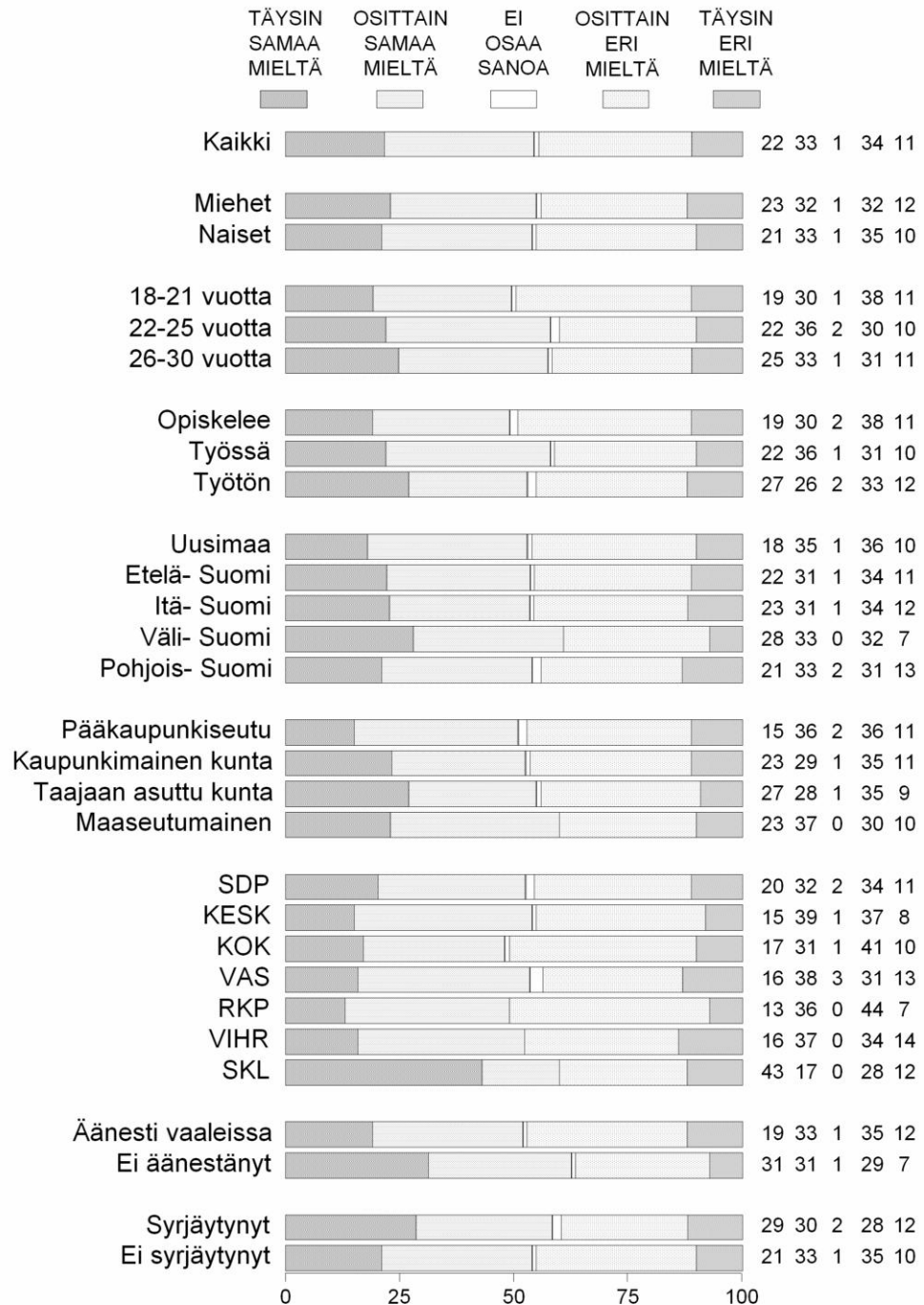
Kuvio 10. SUHTAUTUMINEN POLITIIKKAA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN VUOSINA 1996 JA 1999
(tekstejä lyhennetty, %).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

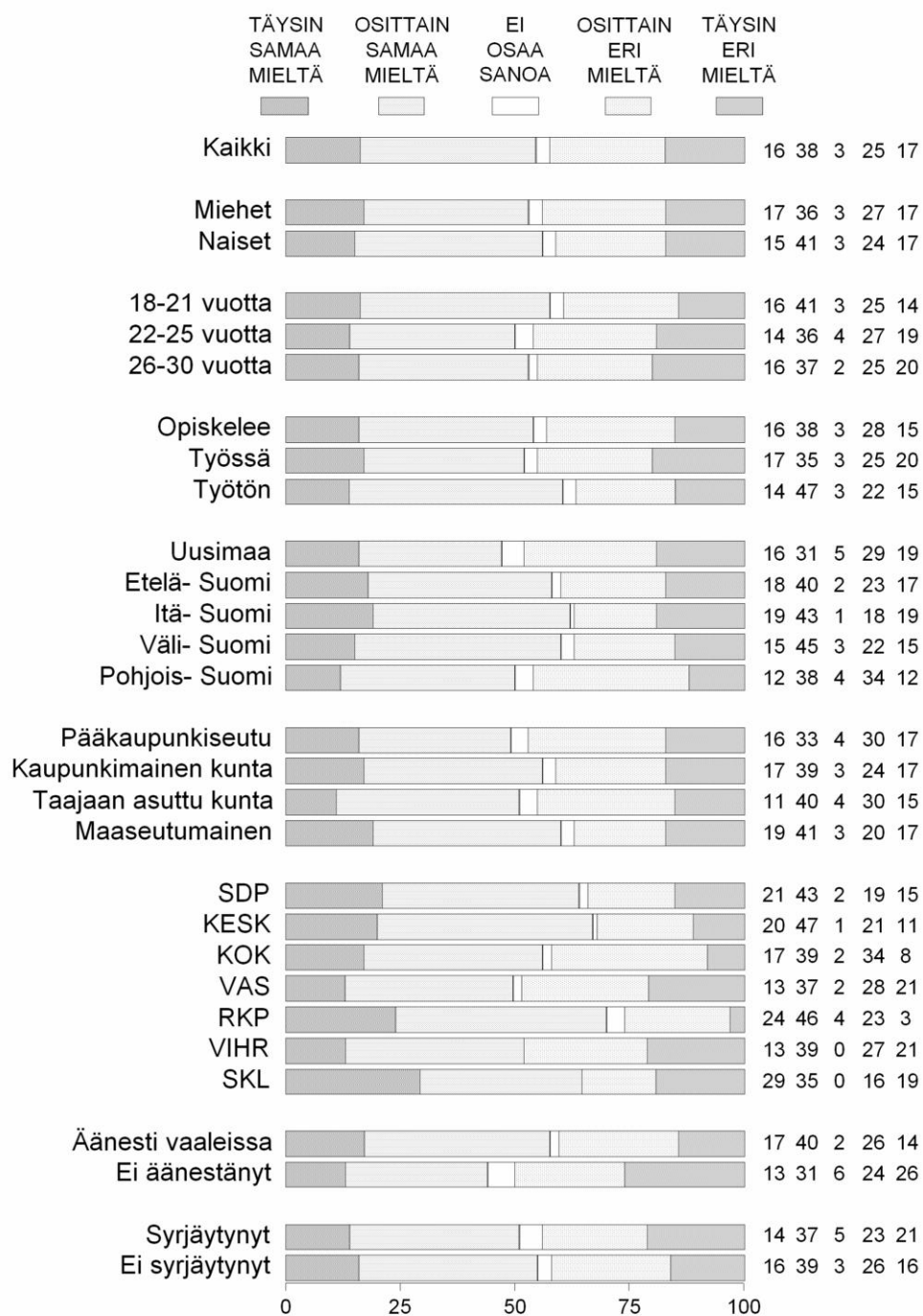
Kuvio 11. "MINULLA EI OLE MITÄÄN SANANVALTAA SIIHEN MITÄ MAAN HALLITUS JA EDUSKUNTA PÄÄTTÄVÄT" (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

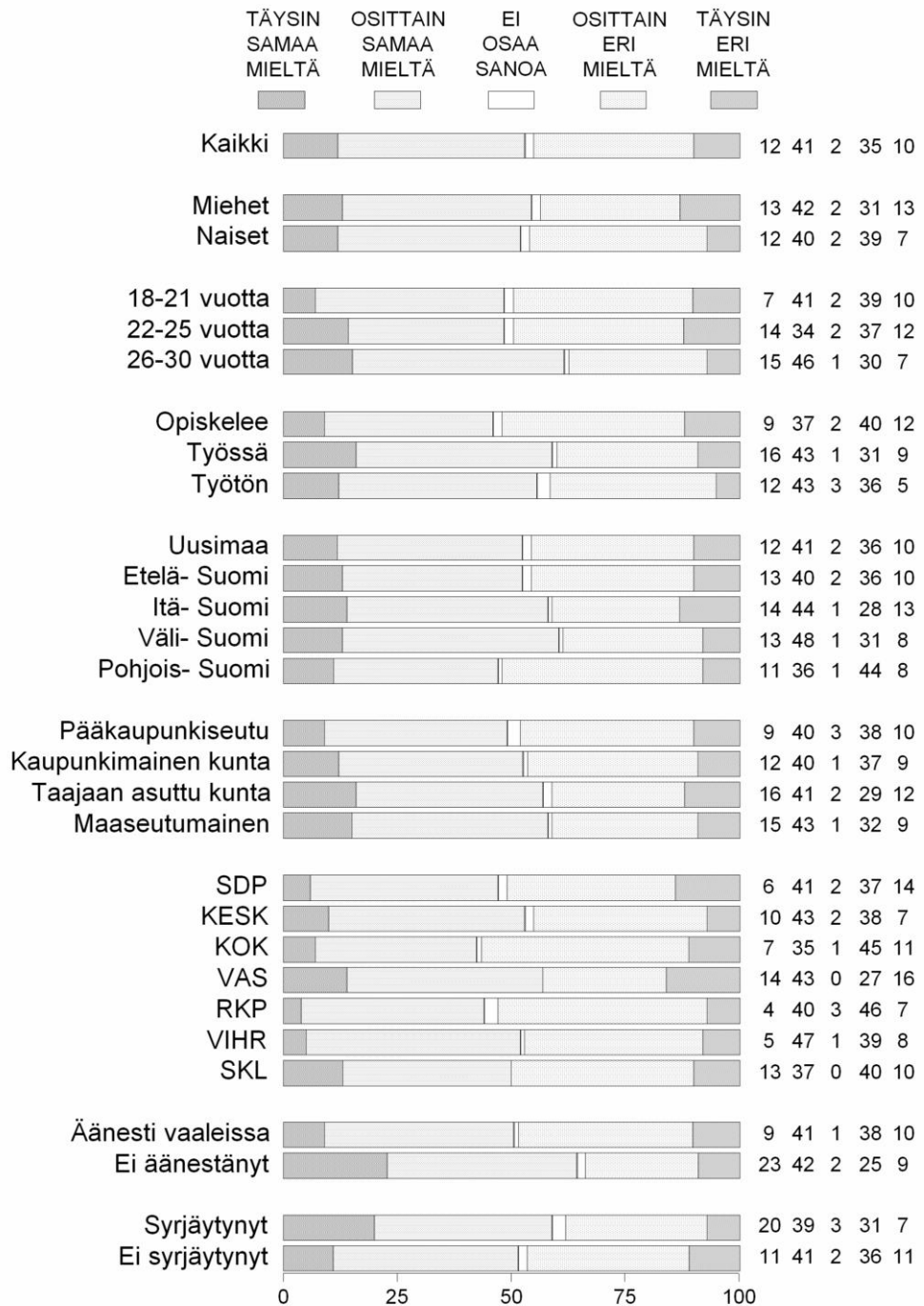
Kuvio 12. "ON AINAKIN YKSI PUOLUE, JOKA AINA YRITTÄÄ AJAA MINUN ETUANI" (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

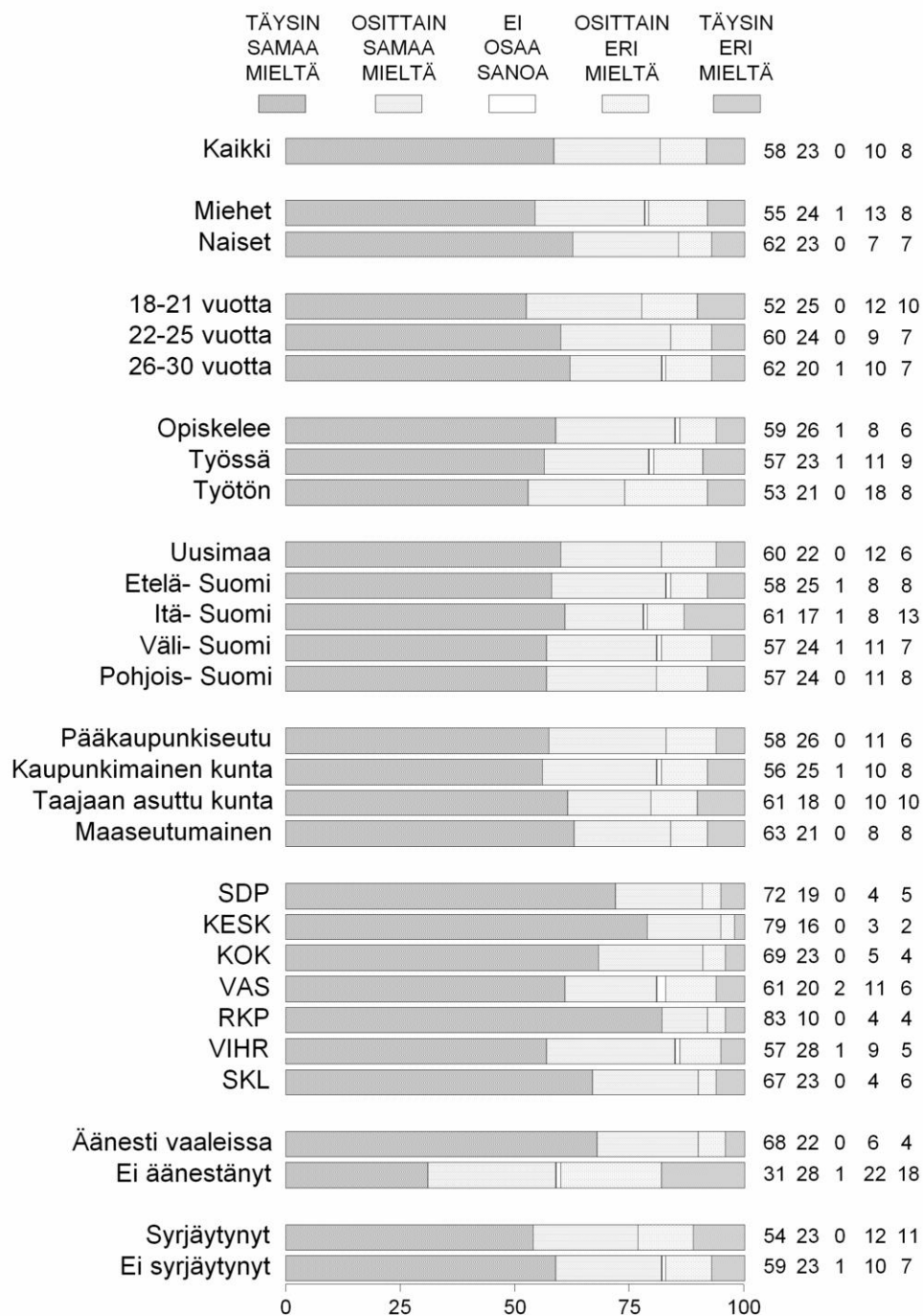
Kuvio 13. "PUOLUEET OVAT KIINNOSTUNEITA VAIN IHMISTEN ANTAMISTA ÄÄNISTÄ, EIVÄT HEIDÄN MIELIPITEISTÄÄN" (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 14. "ÄÄNESTÄMÄSSÄ KÄYMINEN ON KANSALAISEL-
VOLLISUUS" (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Syrjäytyneidenkin enemmistö (54 %) pitää äänestämistä kansalaisvelvollisuutena. Eroa syrjäytymättömiin (59 %) ei käytännössä juuri synny. Tämä johtuu taloudelliseen tilanteeseensa tyytymättömien ja työttömyyskokemusta omaavien mielipiteistä. Ne nuoret, joiden vanhemmilla on työttömyyskokemusta, itse asiassa ovat asiasta vakuuttuneempia (64 % täysin samaa mieltä) kuin eniten koulutettujen vanhempien jälkikasvu (54 %).

Suurimmillaan ero on äänestämässä käyneiden ja käymättömien välillä. Jälkimmäisistä vain kolmasosa katsoo kyseessä olevan velvollisuuden, kun ensin mainituista kaksi kolmesta on asiasta täysin vakuuttunut. Myös puolueiden kannattajien näkemykset vaihtelevat. Erityisen 'äänestysvakaumuksellisia' ovat keskustalaiset ja RKP:n kannattajat. Vasemmistoliittolaisista ja vihreistä moni ei 'allekirjoita' väittämää.

Kolmas äänestämiseen liittynyt väittämä oli *'eduskuntavaaleissa oli tarjolla ainakin yksi minulle mieluinen ehdokas'*. Lähes kaksi kolmasosaa (64 %) oli sellaisen löytänytkin, jopa niin mieluisan, että saattoi valita vaihtoehdon 'täysin samaa mieltä'. Viidesosa ei ollut aivan yhtä varma asiasta, mutta oli kuitenkin osittain samaa mieltä. Jos ehdokkaiden joukosta todella löytyi suurimmalle osalle mieluinen vaihtoehto, voi vain kysyä, miksi tätä ei äänestetty.

Suhtautuminen politiikan tuotoksiin

Nuorten ajatuksia politiikan tuotoksista tarkasteltiin vaikuttavuuden näkökulmasta. Ensimmäiset haastattelut reagoivat väitteeseen *'poliitikkojen päätöksillä ei ole mitään vaikutusta omaan elämään'*. Täysin eri mieltä oli 38 ja osittain eri mieltä 40 prosenttia, yhteensä siis yli kolme neljäsosaa.

Kansalaisvaikuttavuus mitautui väittämällä *'kuka tahansa pystyy vaikuttamaan politiikkiin päätöksiin, jos vain haluaa'*. Vaikka suhteellisen harva (8 %) katsoi voivansa yhtyä täysin väitelauseeseen ilmaistuun, osittain samaa mieltä olevien (49 %) osuus nosti myönteisesti ajattelevien osuuden 57 prosenttiin. Vastaava väittämä esitettiin myös 1996, eivätkä nuorten käsitykset asiasta ole käytännössä muuttuneet.

Mielipiteet jakautuivat huomattavasti tasaisemmin, kun arvioitiin pitääkö paikkansa, että *'maamme työttömyys ei johdu ensisijaisesti poliitikoista'*. Niukka enemmistö näkee myös muita tärkeitä tekijöitä heikon työllisyyden taustalla.

Taulukko 7. Suhtautuminen politiikan tuotoksiin. Täysin eri mieltä olevien osuuksia (%).

	Syrjäytyneet	Syrjäytymättömät	Kaikki yhteensä
Poliitikkojen päätöksillä ei ole mitään vaikutusta omaan elämään	26	40	38
Maamme työttömyys ei johdu ensisijaisesti poliitikoista	18	10	12

Syrjäytyneistä keskimääräistä useampi on taipuvainen pitämään poliitikkoja ensisijaisesti vastuullisena (heidänkään enemmistönsä ei tosin ajattele näin) työttömyydestä. Keskimääräistä harvempi tähän ryhmään kuuluva kieltää täysin, etteikö poliitikkojen päätöksillä olisi vaikutusta heidän elämäänsä.

5. Nuorten vaaliosallistuminen

5.1 Tietolähteet vuoden 1999 eduskuntavaaleissa

Mitkä tekijät vaikuttavat voimakkaimmin nuorten poliittisiin valintoihin, on sekä tärkeä että mielenkiintoinen kysymys. Tässä tutkimuksessa asiaa valotettiin nuorten itsearviointien perusteella. Haastateltaville esitettiin lista erityyppisistä lähteistä ja pyydettiin arvioimaan kunkin merkitystä erikseen.

Johdatuksena vastauksiin käyvät tulokset nuorten yleisestä kiinnostuksesta keskustella politiikasta. Haastatelluilta kysyttiin ensin, kuinka usein he keskustelevat politiikasta yleensä, jos ei ajatella vaalien läheisiä aikoja. Sitten heidän tuli kertoa, kuinka usein he olivat puhuneet asiasta eduskuntavaalien yhteydessä.

Politiikan suosio keskustelunaiheena

Joka kymmenes puhuu politiikasta päivittäin, 13 prosenttia hieman harvemmin, mutta kuitenkin omasta mielestään usein. Kun kolmasosa sanoo puhuvansa siitä joskus ja vielä suurempi osa harvoin, voidaan hyvin todeta aiheen kuuluvan selvän vähemmistön säännönmukaisiin keskustelunaiheisiin.

Vaalien alla mielenkiinto tietysti lisääntyy, kun joukkoviestintä täyttyy poliittisista viesteistä. Silloinkin aihe on kuitenkin vain kolmasosan päivittäinen keskustelunaihe. Niukan enemmistön (56 %) voi sentään sanoa keskustelevan politiikasta vaalikampanjoiden aikana.

Poliittisista aiheista keskusteleminen on nyt aavistuksenomaisesti yleisempää kuin kolme vuotta sitten. Vaalikampanjan aikana keskusteltiin jo jonkin verran enemmän kuin 1996.

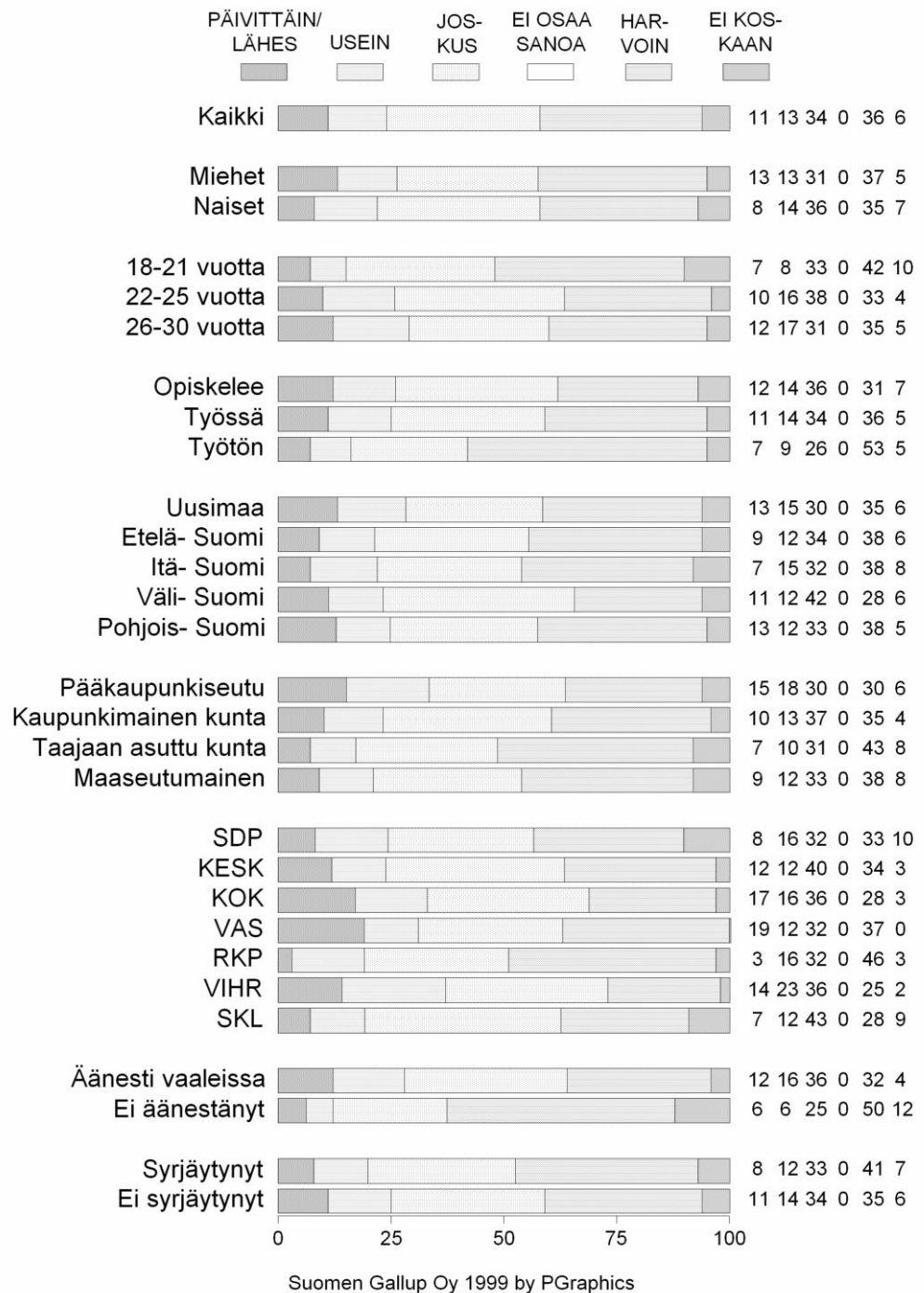
Lienee kuitenkin parasta suhtautua tuloksiin maltillisesti, sillä kyselyajankohdalla voi olla oma vaikutuksensa tilanteeseen. Nyt aktiivisuutta nimittäin kysyttiin eduskuntavaalien (lue kiinnostavampien) jälkeen, kun vertailukysymys on peräisin kunnallis- ja eurovaalien (vähemmän kiinnostavien) jälkeiseltä ajalta. On siis mahdollista, jopa todennäköistä, että eduskuntavaalit koetaan tärkeämmäksi ja se aktivoi nuoria.

Taulukko 8. *Politiikasta keskustelemisen useus 1996 ja 1999 (%).*

	1996	1999
Kuinka usein keskustelee politiikasta yleensä		
• Päivittäin tai lähes päivittäin.....	7	11
• Usein.....	13	13
• Joskus.....	26	34
• Harvoin	42	36
• Ei koskaan	12	6
Kuinka usein keskusteli vaalikampanjan aikana		
• Päivittäin tai lähes päivittäin.....	24	32
• Usein.....	22	24
• Joskus.....	27	26
• Harvoin	20	16
• Ei koskaan	7	2

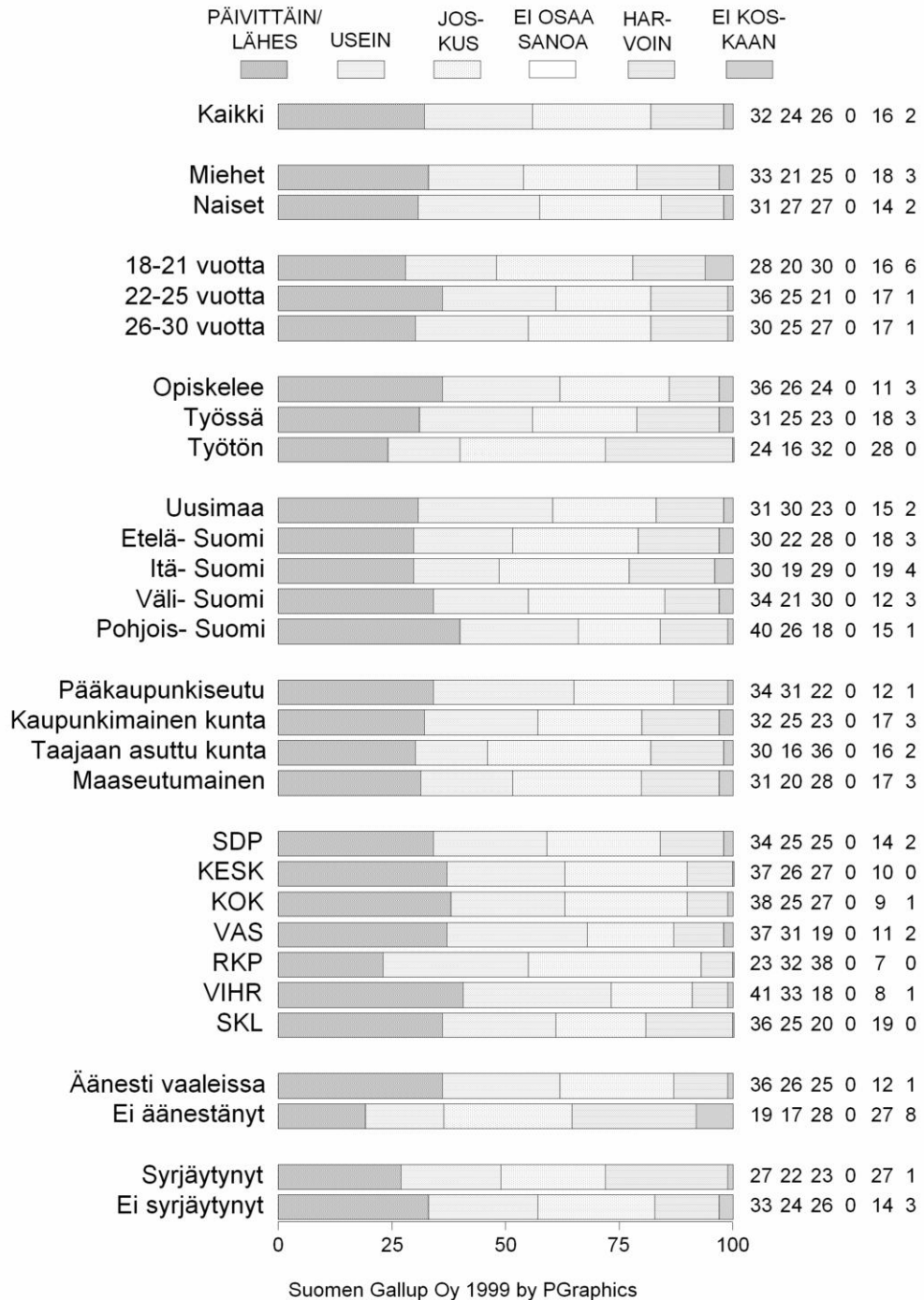
Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 15. KUINKA USEIN KESKUSTEE POLITIIKASTA MUIDEN IHMISTEN KANSSA (pl. vaalien läheiset ajat, %).

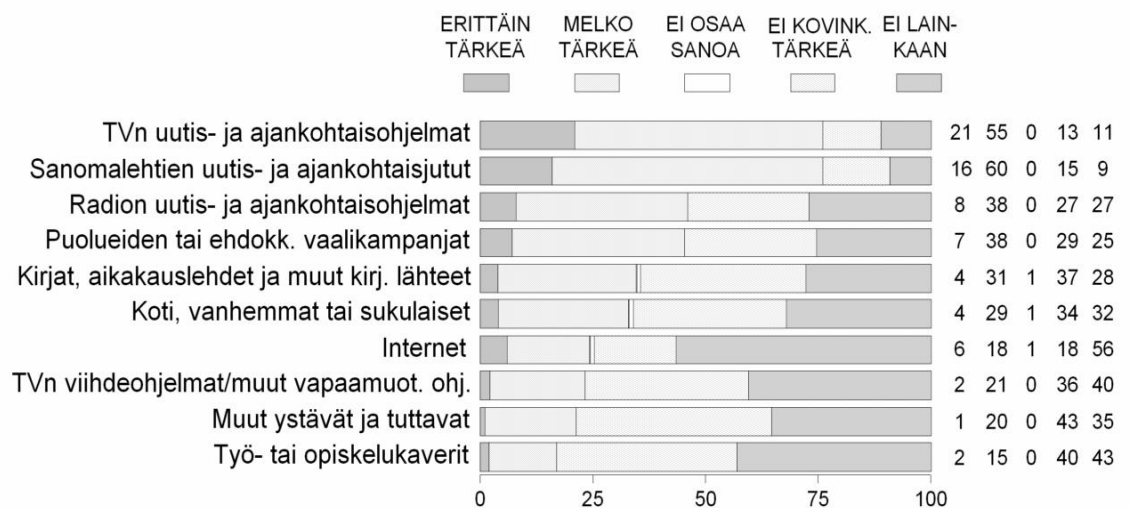
Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 16. KUINKA USEIN KESKUSTELI ÄSKEN KÄYDYISTÄ EDUSKUNTAVAALEISTA MUIDEN IHMISTEN KANSSA VAALIKAMPANJAN AIKANA (%).

Politiikka ja nuoret 1999

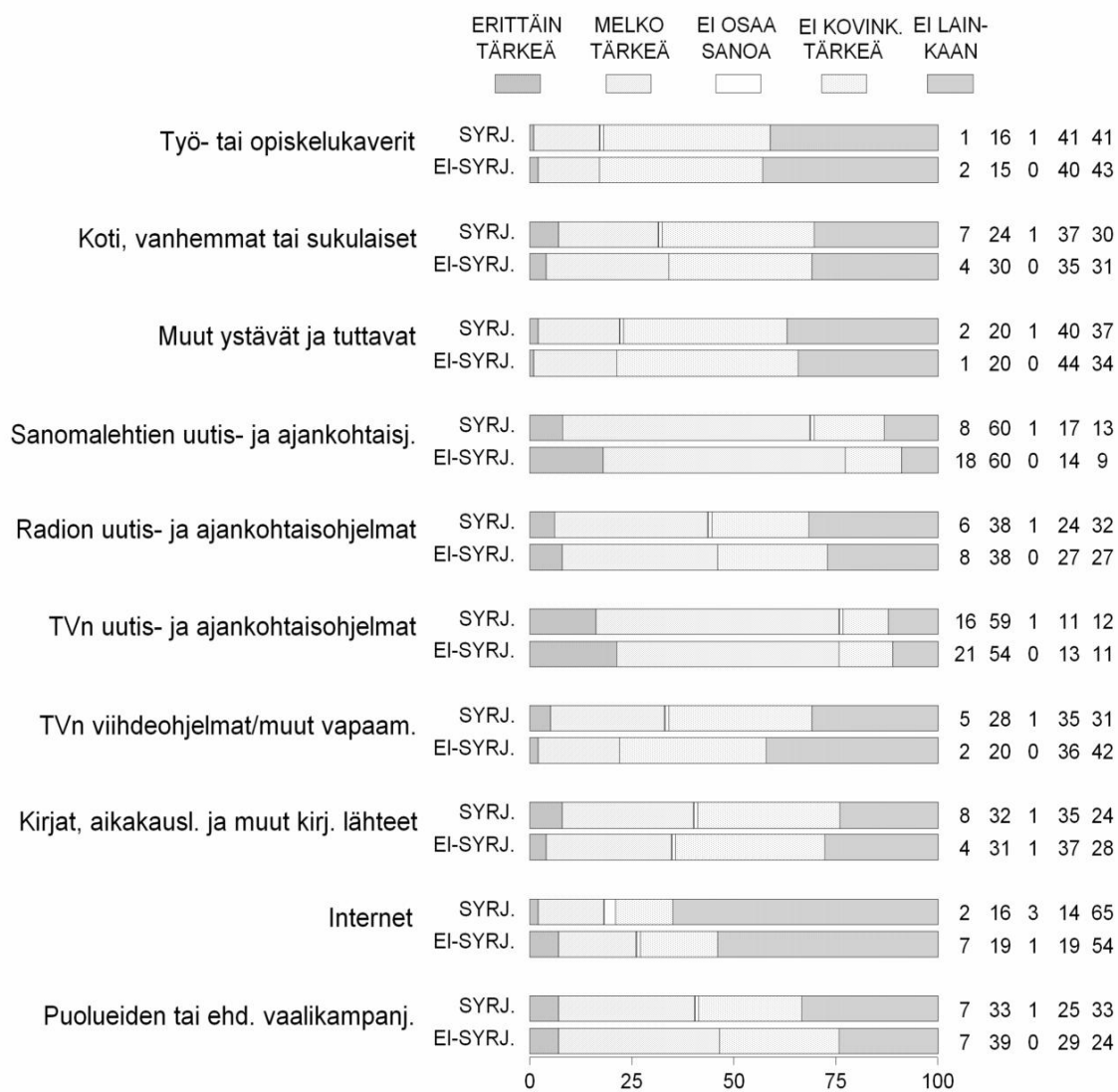
Kuvio 17. TIETOLÄHTEIDEN TÄRKEYS OMAAN ÄÄNESTÄMISEEN LIITTYVIS-
SÄ HARKINNOISSA (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 18. TIETOLÄHTEIDEN TÄRKEYS OMAAN ÄÄNESTÄMISEEN LIITTYVIS-
SÄ HARKINNOISSA: SYRJÄYTYNEET vs. EI-SYRJÄYTYNEET (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Poliittiset keskustelut kiinnostavat äänestämättä jättäneitä selvästi vähemmän kuin ääni-oikeutensa käyttäneitä. Syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien ero sen sijaan on vähäinen. Työttömät puhuvat politiikasta harvemmin kuin työlliset ja opiskelijat. Uudellamaalla ja maan pohjoisosissa asiasta keskustelee nuorison suurempi osa kuin näiden väliin jäävillä alueilla. Vihreät ja vasemmistoliittolaiset ovat aktiivisimpia keskustelijoita, RKP:n kannattajista keskimääräistä harvempi keskustelee politiikasta.

Yliopistokoulutuksen saaneista useampi kuin muuta koulutusta hankkineista keskustelee politiikasta vaalien välisenä aikana. Tässä ryhmässä asiasta puhutaan eniten myös vaalien aikoina. Tällöin vailla ammatillista koulutusta vailla olevista (vielä koulussa) osa aktivoituu huomattavasti.

Eri tietolähteiden merkitys nuorten mukaan

Television uutis- ja ajankohtaisohjelmat ovat tärkein yksittäinen nuorten äänestyspäätöksiin vaikuttava tiedonlähde. Kolme neljästä pitää sitä ainakin melko tärkeänä. Yhtä moni korostaa sanomalehtien uutis- ja ajankohtaisaineiston roolia. Kolmanneksi tärkeimpänä pidetään vastaavia radio-ohjelmia (46 %) ja neljänneksi sijoittuvat puolueiden tai ehdokaiden vaalikampanjat (45 %).

Kolmasosa korostaa kirjallisten (kirjat, aikakauslehdet yms.) lähteiden merkitystä. Yhtä moni mainitsi kodista, vanhemmilta tai sukulaisilta saadut tiedot sekä television viihde- ja vastaavat ohjelmat. Internet sekä ystäviltä ja tuttavilta saadut tiedot ovat merkittäviä vaajaalle neljäsosalle – runsaalle viidesosalle. Vähäisin merkitys vaikuttaa olevan työ- tai opiskelutovereiden näkemyksillä.

Syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien näkemykset ovat jopa harvinaisen yhteneväiset. Jälkimmäisille vain sanomalehtien uutis- ja ajankohtaisaineistolla on suurempi merkitys. Ensin mainitut korostavat jonkin verran painokkaammin television viihdeohjelmia ja muita vapaamuotoisia ohjelmia.

Oheisesta taulukosta käyvät ilmi äänestämiseen periaatteellisesti eri tavoin suhtautuvien käsitykset. Erot eivät ole kovin suuria lukuun ottamatta ekspressiivis-instrumentaalisten (pitävät äänestämistä sekä velvollisuutena että hyödyllisenä) näkemyksiä sanomalehtien, radion ja television ajankohtaisaineistoon sekä vaalikampanjojen merkityksestä. Näiden kohdalla heikosti motivoituneiden (äänestäminen ei hyödytä eikä ole velvollisuus) prosenttiosuudet jäävät jo selvemmin alemmalle tasolle.

Taulukko 9. Tietolähteiden merkitys äänestämiseen suhtautumisen mukaan. Erittäin tärkeä + melko tärkeä osuudet (%).

	Ekspressiivis-instrumentaaliset	Ekspressiiviset	Instrumentaaliset	Heikosti motivoituneet
Työ- ja opiskelukaverit	17	16	9	19
Koti, vanhemmat, sukulaiset	34	34	39	29
Ystävät, tuttavat	25	20	13	21
Sanomalehdet (uutis- /ajankohtaisaineisto)	86	66	81	67
Radio (uutis- /ajankohtaisaineisto)	54	47	43	37
Televisio (uutis- /ajankohtaisaineisto)	84	76	78	68
Televisio (viihde-/ym. ohjelmat)	24	23	27	21
Kirjat yms.	42	34	30	32
Internet	27	25	25	21
Ehdokkaiden ja puolueiden kampanjat	52	47	49	37

Ekspressiivis-instrumentaaliset (n=259): 'Äänestäminen kansalaisvelvollisuus ja äänestämällä voi vaikuttaa'

Ekspressiiviset (n=330): 'Äänestäminen on kansalaisvelvollisuus, äänestämällä ei voi vaikuttaa'

Instrumentaaliset (n=74): 'Äänestäminen ei ole kansalaisvelvollisuus, mutta äänestämällä voi vaikuttaa'

Heikosti motivoituneet (n=344): 'Äänestäminen ei ole kansalaisvelvollisuus eikä äänestämällä voi vaikuttaa'

Ekspressiiviset (äänestäminen velvollisuus, ei hyödyllistä) ja instrumentaaliset (hyödyllistä, muttei velvollisuus) sijoittuvat usein edellä mainittujen välille. Ryhmät eroavat keskeisimmässä kohden toisistaan siten, että instrumentaaliset pitävät tärkeämpänä sanomalehtien välittämää tietoa. Muuten tiedonlähteisiin suhtaudutaan varsin samantyyppisesti.

5.2 Äänestäminen eduskuntavaaleissa

Lukuisten nuorten ja ns. nuorten aikuisten vaalikäyttäytymistä käsitteiden esitysten keskeinen sanoma on ollut tämän ryhmän suhteellisen vähäinen äänestysaktiivisuus. Nuoret käyvät äänestämässä harvemmin kuin vanhempiin ikäryhmiin kuuluvat. Lisäksi todennäköisyys jättää äänestämättä kasvaa, mitä useampia yhteiskunnallisen huono-osaisuuden tunnusmerkkejä heidän elämäntilanteensa täyttää.¹¹

Vaaliosallistumisen tarkasteleminen kyselytutkimuksen keinoin on ongelmallista, koska osa vaaleissa todellisuudessa äänestämättä jättäneistä ilmoittaa kyselytilanteessa eräänlaisen velvollisuushormin täyttäneensä käyttäneensä äänioikeuttaan. Lisäksi kyselyihin valikoituneet vastaajat voivat olla hieman aktiivisempia vaalikäyttäytyjiä kuin perusjoukko keskimäärin.

Käytäntö¹² on aiemmin osoittanut, että haastatteluaineistojen perusteella saaduista, koko väestön äänestysaktiivisuutta koskevista luvuista on vähennettävä viitisentoista prosenttiyksikköä, jotta päästäisiin oikeaan tasoon. Tämäkään laskutoimitus ei takaa eksak-

¹¹ Sami Borg: Nuoret, politiikka ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen 1996.

¹² Pesonen, Pertti & Sankiaho, Risto & Borg, Sami. Vaalikansan äänivalta 1993. Myös Suomen Gallup Oy:n tekemät vaalitutkimukset tukevat 15 prosentin 'peukalosääntöä'.

tin tuloksen löytymistä, mutta kokemusten perusteella tulos muodostuu näin ainakin hyvin suuntaa antavaksi.

Kysyttäessä vain 24 prosenttia 18-30-vuotiaista ilmoitti, ettei äänestänyt (1 % ei halunnut kertoa). Siten oman kertomansa mukaan joko ennakkoon (21 %) tai varsinaisena vaalipäivänä (54 %) äänestämässä käyneiden yhteenlaskettu osuus nousee 75 prosenttiin. Otettaessa annettuna edellä mainittu laskuoppi, päästään 1999 eduskuntavaalien osalta noin 60 prosentin tasoon, mikä vastaa vuosikymmenen alun lukemia.

Taulukko 10. 18-30-vuotiaiden arvioitu äänestysprosentti 1975-1999.

1975	1979	1983	1987	1991	1999
72	75	72	63	59	56

1975, 1979 ja 1987 tulokset perustuvat Martikaisen ja Yrjösen laskelmiin. 1983 ja 1991 tiedot perustuvat haastatteluaineistoihin. Vuodelta 1995 ei vertailukelpoista aineistoa ole käytettävissä.

Yleinen äänestysprosentti on kuitenkin laskenut 1991-1999 lähes neljällä prosenttiyksiköllä (kotimaassa annetut äänet). Kun lisäksi aikaisempien tutkimusten perusteella on päädytty johtopäätökseen, että nuorten äänestämättömyys on yleistynyt muuta väestöä nopeammin 1970-luvun jälkeen, on syytä olettaa, että tarkasteltaessa nuoria em. 15 prosentin laskusääntö yliarvioi todellisen tilanteen.

Ottaen huomioon yleisen äänestysprosentin lasku 1991 jälkeen, voi nuorten äänestysaktiivisuuden vuoden 1999 eduskuntavaaleissa arvella nousseen korkeimmillaankin 56 prosentin (mahdollisesti hieman tätäkin alhaisempi) luokkaan.

Taulukko 11. Arvio nuorten äänestysaktiivisuudesta 1999 yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen liittyvien tekijöiden ja äänestämiseen liittyvien arvostusten mukaan (%).

On työttömyys kokemusta	Taloudelliseen tilaan tyytymättömät	Alakvartiili*	Syrjäytyneet
47	56	53	46
Ekspressiivis-instrumentaaliset	Ekspressiiviset	Instrumentaaliset	Heikosti motivoituneet
68	69	51	38

* Viittaa vanhempien koulutukseen (vähän koulutusta)

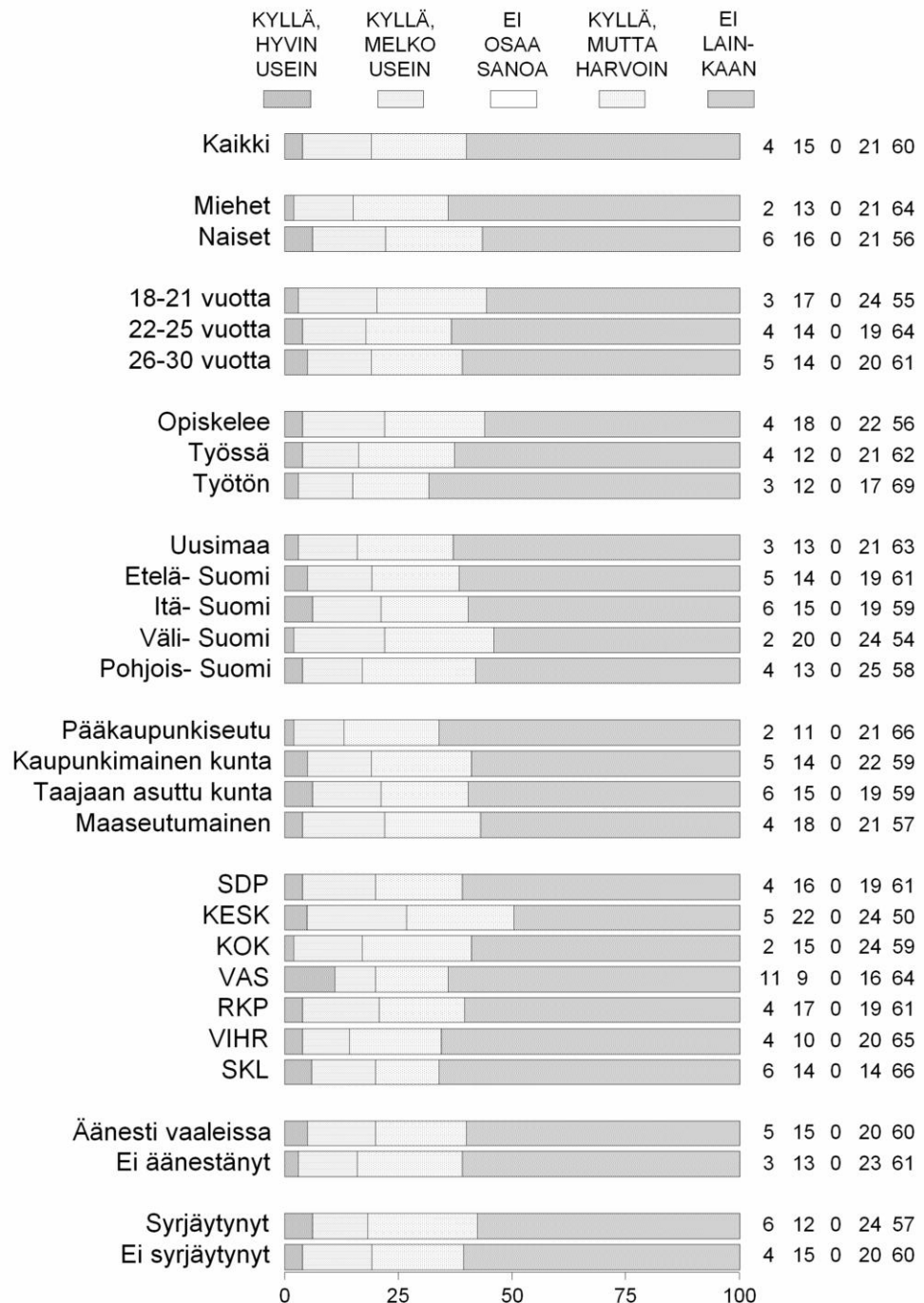
Taulukkoon 11 on merkitty arviot syrjäytymisluokittelun eri kriteerit täyttävien äänestysaktiivisuudesta. Taulukon alarivillä on asiaa tarkasteltu sen mukaan, miten nuoret jakaantuvat keskeisten periaatteellisten äänestyskannanottojensa perusteella. Lukijaa pyydetään ottamaan huomioon, että taulukossa esitetyt luvut ovat arvioita – joskin tilannetta hyvin kuvaavia sellaisia -, jotka on saatu saman 'matematiikan' mukaisesti kuin taulukossa 10 esitetyt, koko ikäryhmän äänestysaktiivisuutta koskevat luvut.¹³

Syrjäytyneiksi luokiteltavien äänestysaktiivisuus oli keskimääräistä alhaisempi. Tämä johtuu pääasiassa työttömyyden kokeneiden passiivisuudesta. Taloudelliseen tilanteeseen tyytymättömät ja suhteellisen vähän peruskoulutusta saaneiden vanhempien jälikasvu sen sijaan ei käytännössä ollut sen passiivisempaa kuin nuoret kokonaisuudessaan.

¹³ Kuhunkin ryhmään kuuluvista, oman ilmoituksensa mukaan äänestämässä käyneistä vähennettiin koko joukon ilmoitetun (75 %) ja arvioidun (56 %) äänestysprosentin välinen erotus (19 %). Menettelytapa on hieman kaavamainen, jopa karkea, mutta kieltämättä antaa varsin hyvän yleiskuvan kyseisten nuorisoryhmien äänestysaktiivisuuden tasoista.

Politiikka ja nuoret 1999

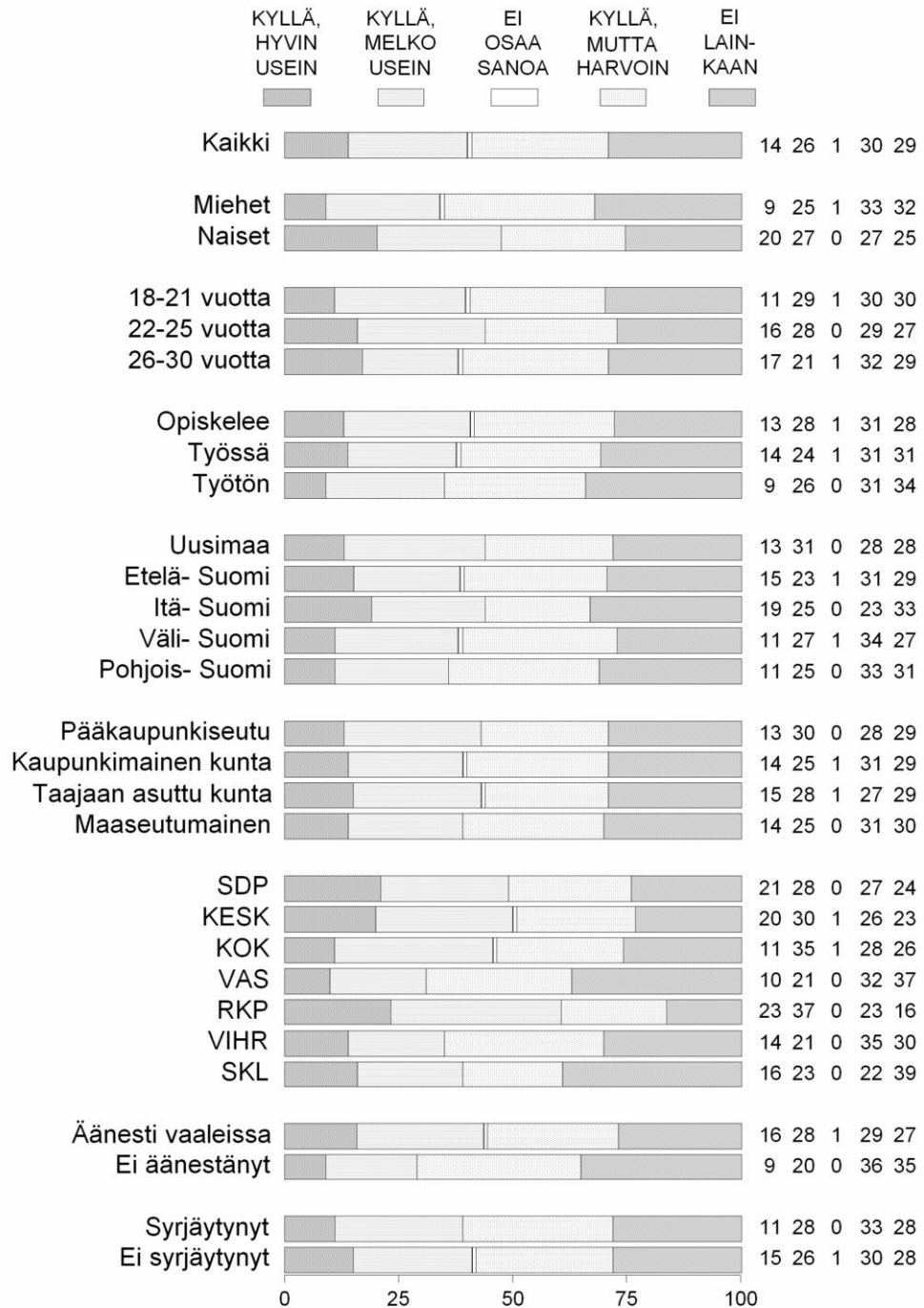
Kuvio 19. OVATKO VANHEMMAT KOSKAAN TARJONNEET OHJEITA TAI MALLEJA SIITÄ, ETTÄ MILLAISIA PUOLUEITA JA EHDOKKAITA VAALEISSA PITÄÄ ÄÄNESTÄÄ (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 20. OVATKO VANHEMMAT KOSKAAN TARJONNEET OHJHEITA TAI MALLEJA SIITÄ, ETTÄ VAALEISSA PITÄÄ KÄYDÄ ÄÄNESTÄMÄSSÄ (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Ekspressiivis-instrumentaalisesti ajattelevat kävivät ymmärrettävästi keskimääräistä selvästi innokkaammin vaaliuurnilla. Vastaavasti ne, jotka eivät katso voivansa yhtyä kumpankaan käsitykseen päättivät muita useammin kiertää vaalihuoneistot.

Käytännössä velvollisuus ajaa nuoren tehokkaammin äänestämään kuin sen mukana tarjoutuva hyöty, sillä ekspressiivisten aktiivisuus oli suurempaa kuin instrumentaalisten, jopa ekspressiivis-instrumentaalisten luokkaa.

Ekspressiivis-instrumentaalinen ajattelutapa saadaan usein 'kodin perintönä'. Tästä joukosta 22 prosenttia on hyvin usein saanut kotoa ohjeita ja malleja siitä, että vaaleissa pitää käydä äänestämässä. Heikosti motivoituneista samoja kokemuksia on vain 8 prosentilla. Koko joukon keskiarvo on 14 prosenttia, mikä vastaa myös ekspressiivisen ja instrumentaalisen ajattelutavan omaksuneiden vastauksia.

Ryhmiä välille ei kuitenkaan synny eroja kysyttäessä mahdollisista kodin antamista puolue- tai ehdokasvalintoja koskevista ohjeista. Selvä enemmistö, 60 prosenttia, kertoo, ettei heidän vanhempansa ole millään tavoin suoraan puuttuneet heidän puolue- tai ehdokaspäätöksiinsä.

Minkään nuorisoryhmän enemmistö ei kerro saaneensa vanhemmiltaan tällaisia ohjeita. Oikeastaan vain keskustalaiset voidaan mainita tässä. Heistä hieman useammalla kuin muihin ryhmiin kuuluvista on tällaista kokemusta kodin ohjauksesta, mutta joka toinen keskustalainenkaan ei ole lainkaan saanut vanhemmiltaan ohjeita äänestysvalinnoissa.

Sen sijaan vanhempien mallit ja ohjeet käydä äänestämässä ovat usein langenneet hedelmälliseen maaperään, sillä selvästi useampi eduskuntavaaleissa äänestänyt kuin äänestämättä jättänyt kertoo vanhempiensa ohjanneen heitä äänestämään. Muista nuorisoryhmistä vasemmistoliittolaisten vanhemmat ovat ohjanneet jälkikasvuun keskimääräistä vähemmän ääniuurnille.

6. Äänestämisen ja äänestämättä jättämisen taustat eduskuntavaaleissa 1999

Lopuksi joukko jaettiin kahtia. Oman ilmoituksensa mukaan äänestämässä käyneille esitettiin eräitä äänestämiseen ja äänestyspäätökseen liittyviä kysymyksiä (luku 6.1). Äänestämättä jättäneiltä kysyttiin syytä passiivisuudelle (luku 6.2).

6.1 Äänestämiseen liittyvät asiat

Heikosti tunnettua ehdokasta ei äänestetä. 16 prosenttia kertoi antaneen tukensa henkilökohtaiselle tuttavalleen. 'Tuttavan tuttava' oli saanut äänen 12 prosentilta. Kaksi viidestä (41 %) sanoi äänestäneensä ehdokasta, jonka toimintaa hän tuntee tiedotusvälineiden perusteella. Vaalimainonnan perusteella oli saanut äänen 18 prosenttia ehdokkaista ja vain 13 prosenttia oli valinnut ehdokkaan tuntematta tätä tarkemmin.

Äänioikeuden käyttäminen on itsestäänselvyys kolmelle neljästä. Seitsemäntoista prosenttia tunnusti, että äänestämättä jättäminen oli käynyt mielessä, mutta vain seitsemän prosenttia kertoi harkinneensa tätä vakavasti. Luvut ovat käytännössä samat kuin 1996.

Äänestämisen itsestäänselvyys oli tyypillistä kaikkien oikeuttaan käyttäneiden nuorisoryhmien enemmistölle. Tosin syrjäytyneistä tällä tavoin ajatteli 10 prosenttiyksikköä vähemmän kuin syrjäytymättömistä. Myös työttömistä jonkin verran harvempi (9 prosenttiyksikköä) kuin työllisistä ja opiskelijoista otti tällaisen kannan. Suurin ero syntyi silti koomuslaisten (83 %) ja Vasemmistoliiton kannattajien (66 %) välillä.

Puolue- ja ehdokasvalinnan ajoittuminen

Puolue, jota äänestettiin, oli päätetty selvästi aikaisemmin kuin ehdokas. Runsaalle kolmasosalle puolue oli selvä jo vuoden 1998 puolella. Kun joukkoon lisätään kuukausi – pari ennen vaaleja päätöksen tehneet, puhutaan jo joka toisesta äänestäneestä. Yhtä aikaisessa vaiheessa ehdokasvalinta oli selvä vajaalle neljäsosalle.

Toisaalta osa jätti päätöksensä varsin viime tippaan. Vajaa kolmasosa päätti puolueesta joitakin päiviä etukäteen tai vasta äänestyspäivänä. Ehdokas selvisi vastaavan ajan kuluessa 46 prosentille. Runsas viidesosa sanoi päättäneensä, ketä äänestää, vasta samana päivänä kuin kävi vaaliuurnilla.

Työttömät tekivät päätöksensä myöhäisemmässä vaiheessa kuin työlliset. Työttömistä yli neljäsosa (27 %) päätti puolueesta samana päivänä kuin äänesti. Myös nuorimpien valinta venyi pitempään kuin vanhemmilla (vähintään jo kerran äänestämään päässeillä). Syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien 'aikataulut' olivat samantyyppiset.

Itä-Suomessa sekä maaseutumaisissa kunnissa asuvista ja keskustalaisista, kokoomuslaisista sekä RKP:läisistä keskimääräistä useammalle puoluevalinta on selvä jo hyvissä ajoin. Suurempien ryhmittymien kannattajista vasemmistoliittolaiset sekä vihreät tekivät valintansa hieman lähempänä äänestyspäivää.

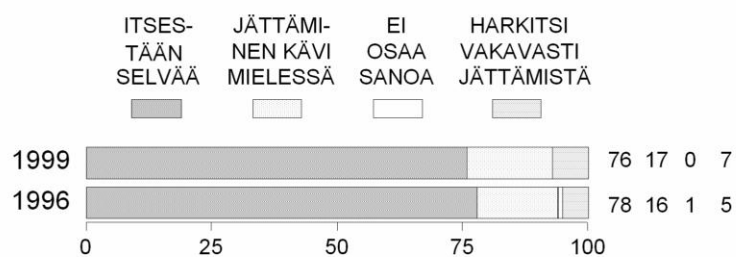
Äänestämiseen periaatteellisesti eri tavoin suhtautuvien nuorten päätöksentekoaikakohdat eroavat toisistaan. Valinta tuntuu olevan selvästi helpoin ekspressiivis-instrumentaalisille. Heistä joka toinen sanoi tehneensä valinnan jo 1998 puolella, kun heikosti motivoituneista saman oli tehnyt vain joka neljäs. Ehdokasvalinta selvisi jälkimmäisten kolmannekselle vasta viimeisenä mahdollisena päivänä. Ekspressiivis-instrumentaalisista teki vastaavasti puolet vähemmän.

Taulukko 12. *Päätöksentekoaikankohta äänestämiseen suhtautumisen mukaan. Erittäin tärkeä + melko tärkeä osuudet (%).*

	Ekspressiivis-instrumentaaliset	Ekspressiiviset	Instrumentaaliset	Heikosti motivoituneet
Puoluevalinta...				
Jo viime vuoden puolella	49	35	37	25
1-2 kk ennen vaaleja	9	10	22	13
1-2 viikkoa ennen vaaleja	19	22	13	19
Joitakin päiviä ennen vaaleja	12	18	18	20
Äänestämispäivänä	8	12	10	19
Ehdokasvalinta...				
Jo viime vuoden puolella	13	10	12	7
1-2 kk ennen vaaleja	18	11	20	10
1-2 viikkoa ennen vaaleja	32	31	35	25
Joitakin päiviä ennen vaaleja	20	28	20	25
Äänestämispäivänä	18	20	13	33

Politiikka ja nuoret 1999

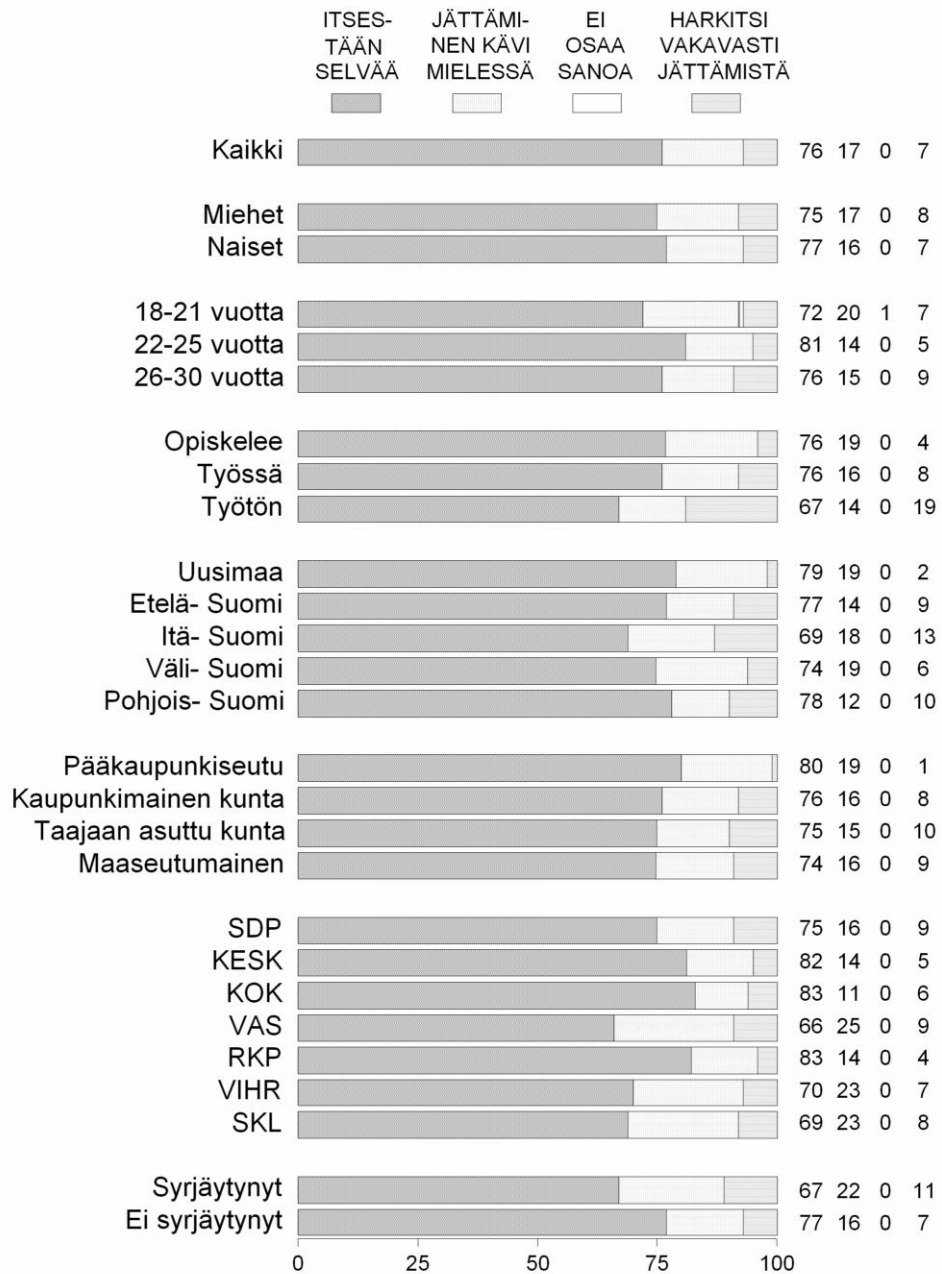
Kuvio 21. KUINKA ITSESTÄÄN SELVÄÄ ÄÄNESTÄMÄS-
SÄ KÄYNTI OLI: ÄÄNESTÄNEIDEN ARVIOT
VUOSINA 1996 JA 1999 (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

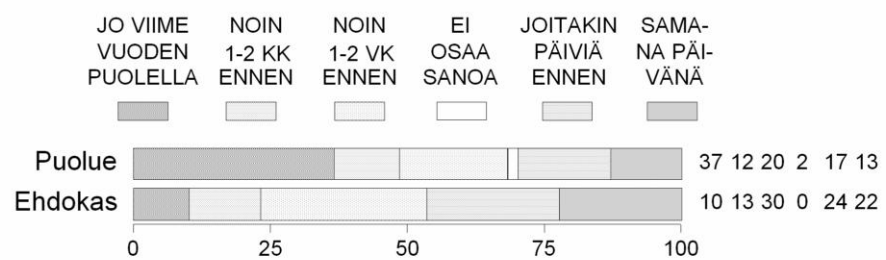
Kuvio 22. KUINKA ITSESTÄÄN SELVÄÄ ÄÄNESTÄMÄSSÄ KÄYNTI OLI (äänestäneistä, %).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

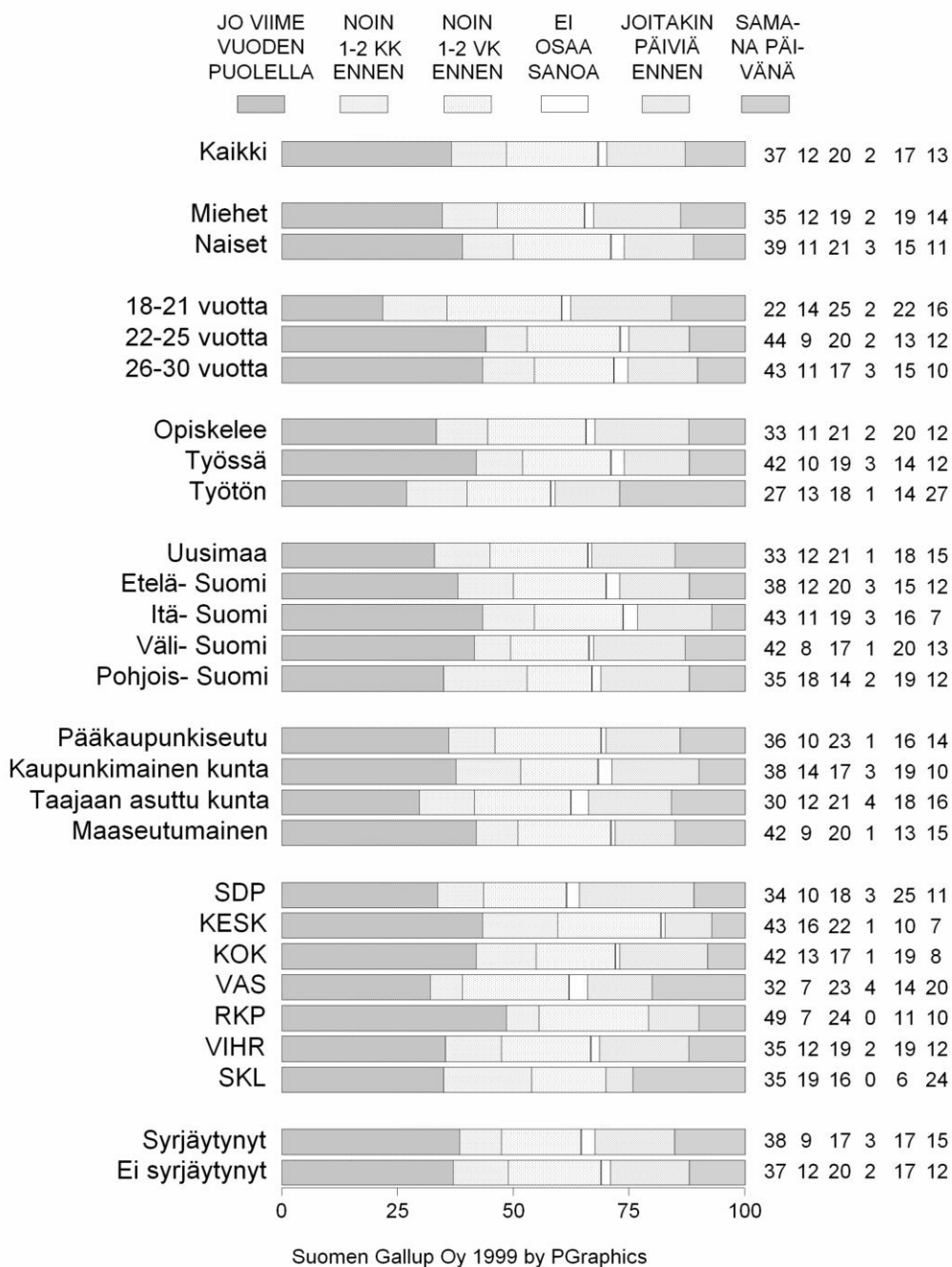
Kuvio 23. MISSÄ VAIHEESSA PÄÄTTI PUOLUEEN JA EHDOKKAAN JOTA ÄÄNESTÄÄ (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

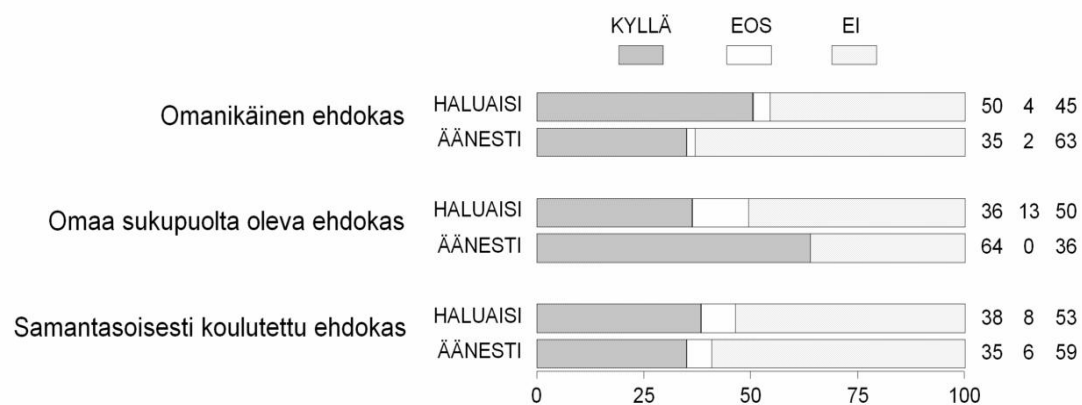
Kuvio 24. MISSÄ VAIHEESSA PÄÄTTI PUOLUEEN JONKA EHDOKASTA ÄÄNESTI (äänestäneistä, %).

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 25.

**MINKÄLAISTA EHDOKASTA OLISI HALUNNUT ÄÄNESTÄÄ JA
MINKÄLAISTA ÄÄNESTI (%).**

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Ekspressiiviset ja instrumentaaliset sijoittuvat tässäkin edellä mainittujen väliin suhteellisen lähelle koko joukon keskiarvoa. Aavistuksen omainen ero näidenkin välille syntyy: instrumentaaliset tekivät päätöksensä hieman aikaisemmin.

Valittu ehdokas vs. toivottu ehdokas

Valitun ehdokkaan ominaisuuksia tutkittiin siten, että kysyttiin äänestikö omanikäistä, omaa sukupuolta tai itsensä tasoisesti koulutettua ehdokasta. Nämä vastaukset nyansoituvat, kun kysyttiin, olisiko halunnut äänestää tällaisia kandidaatteja.

'Kysyntä ja tarjonta' kohtaavat parhaiten ehdokkaan koulutuksen suhteen. Selvästi useampi haluaisi äänestää oman ikäistään kuin teki. Sen sijaan sukupuolella ei ole samanlaista merkitystä. Vaikkakin moni saattoi pitää sitä tärkeänä kriteerinä, moni äänesti naista tai miestä ilman, että piti sitä kovin tärkeänä asiana.

6.2 Äänestämättömyyden syyt

Hieman harvempi kuin 1996 piti itsestään selvänä, ettei äänestä. Vastaavasti jonkin verran useampi vakavasti harkitsi äänestämistä, vaikkei loppujen lopuksi käynytkaan vaaliuurnilla. Selitys löytynee eduskuntavaalien suuremmasta kiinnostavuudesta, mikä heijastui myös kunnallis- ja eurovaaleja suurempana äänestysprosenttina. Vakavasti harkinneita oli 44 prosenttia oman ilmoituksensa mukaan äänestämättä jättäneistä. Lohdullista tilanteessa on, että itsestäänselvyytenä 'nukkuvien puolueeseen liittymisen' otti vain neljäsosa.

Mitkä sitten olivat syyt jättää äänestämättä? Tätä selvitettiin esittämällä nuorille 11 -kohtainen lista¹⁴ mahdollisista syistä. Kunkin vaikutusta pyydettiin arvioimaan erikseen¹⁵.

Viiden tekijän kohdalla valittiin lähes yhtä usein vaihtoehto 'tärkeä'. Kun tähän lisätään 'vaikutti jonkin verran' valinneet, saadaan tärkeimmät tekijät järjestykseen.

Merkittävimmäksi yksittäiseksi äänestämättömyyden syyksi kohooa nuorten politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan tuntema epäluottamus. Yhteensä 69 prosenttia äänestämättömistä painottaa ainakin jonkin verran tätä. Muut tärkeimmät ovat (laskevassa järjestyksessä) vaikeus löytää itselleen sopivaa ehdokasta, kiinnostumattomuus politiikasta, usko ettei yksi ääni merkitse mitään lopputuloksen kannalta sekä näkemys äänestämisen hyödyttömyydestä itselle. Näillä kaikilla oli merkitystä vähintään joka toiselle.

Lähes puolet valitti, että ehdokkaista ei ollut saatavissa riittävästi tietoa tai että sopivan puolueen löytäminen oli ylivoimaista. 45 prosenttia ei yksinkertaisesti huvittanut äänestää. Joka neljäs sanoi tämän olleen tärkeä syy olla äänestämättä. Kolmasosa kertoi olleensa estynyt.

Suoranaista protestointia ei tunnusteta yhtä tärkeäksi syyksi. 'Halusi protestoida politiikkaa ja poliitikkoja vastaan' oli tärkeä syy 19 prosentille. Näpätys huonon toiminnan takia – 'koska työttömyys ei ole alentunut riittävän nopeasti' – oli tärkeä äänestämättömyyden peruste vielä harvemmalle (8 %).

Tulokset muodostuvat varsin samantyyppisiksi 1996 kunnallisvaalien jälkeen tehtyjen löydöksiensä kanssa. Mainittavampi ero on vain se sinänsä looginen ajatus, että nyt eduskuntavaaleissa useampi ei uskonut yhdellä äänellä olevan merkitystä vaalin lopputuloksen kannalta. Aavistuksenomaista lisääntymistä on niiden joukossa, jotka pitävät politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan tuntemaansa epäluottamusta tärkeänä syynä sekä niissä, jotka eivät viitsineet mennä äänestämään.

Nämäkin tulokset tukevat aiempia havaintoja siitä, että nuorten äänestämättömyys ei tavallisesti ilmennä edes yleiselle tasolle kohdistuvaa poliittista protestia. Merkilläpantavaa on myös työttömyyden hoitoon liittyvän syyn vähäinen merkitys äänestämättömyyden

¹⁴ Kysymyspatterissa esitetyt vaihtoehdot ovat muodostuneet huolellisen kehittelyn tuloksena, jossa keskeisimpiin tekijöihin on pyritty sekä strukturoidusti että avoimin kysymyksenasetteluin. Lähemmin Borg 1996 ibid.

¹⁵ Vastausvaihtoehdot olivat 'tärkeä', 'vaikutti jonkin verran' tai 'ei lainkaan'.

taustatekijänä, vaikka nuorisotyöttömyys on ollut yksi eniten huolestuneita äänenpainoja herättäneistä julkisen keskustelun aiheista.

Pikemminkin näyttää siltä, että äänestämättömyyden perimmäiset syyt löytyisivät arkipäivän ja politiikan maailmojen koetusta suuresta etäisyydestä ja kohtaamattomuudesta. Epäluuloisuus, kiinnostamattomuus ja vaikeus löytää itselleen 'oma' puolue ja ehdokas viittaavat myös kansalaispätämättömyyteen. Äänestämisen hyödyttömyys puolestaan viittaa syihin, joita edellä on kutsuttu instrumentaalisiksi (ei kannata, koska ei hyötyä).

Koettu kansalaispätevyys vaikuttaa suhteellisen voimakkaasti eräiden äänestämättömyyden syiden taustalla. Molemmissa kategorioissa kolme tekijää erottaa kansalaispätevyyttä tuntevat pätämättömistä. Sisäisesti kansalaispätämättömät voisivat todeta 'äänestämässä ei ole järkeä, koska siitä ei ole mitään hyötyä eikä minun äänelläni ole minäkäänlaista vaikutusta vaalin lopputulokseen'. Ulkoisesti kansalaispätämättömyydestä moni arvelee aivan samoin, mutta silti tämän ryhmän äänestämättömyyteen liittyy vahva epäluulo, epäluottamus politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan.

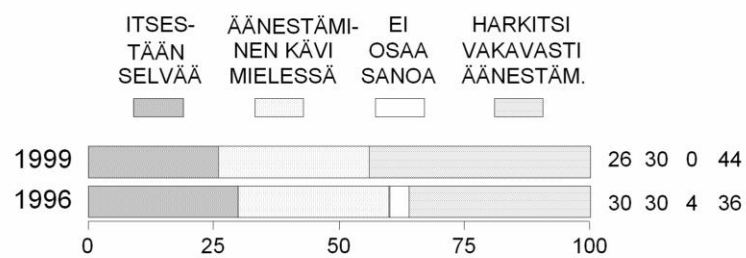
Taulukko 13a. Äänestämättömyyden syyt kansalaispätevyyden suhteen. 'Tärkeä' – osuudet (%).

	Sisäisesti kansalais-pätevä	Sisäisesti kansalais-pätämätön	Ulkoisesti kansalais-pätevä	Ulkoisesti kansalais-pätämätön
Vaikea löytää sopiva ehdokas	31	33	28	38
Vaikea löytää sopiva puolue	16	25	18	24
Estynyt (matka/sairaus/työeste yms.)	38	26	38	26
Ei viitsinyt käydä äänestämässä	20	33	21	31
Äänestämisestä ei hyötyä itselle	19	45	22	43
Yksi ääni ei merkitse lopputulokseen	23	47	27	44
Epäluottamus politiikkaa kohtaan	25	45	22	50
Protestoi	17	21	12	27
Työttömyys ei alentunut riittävästi	7	10	5	14
Ei riittävästi tietoa ehdokkaista	21	25	21	25
Politiikka ei kiinnosta	23	37	29	32

Neljänneksi erottavimmat syyt paljastavat selvimmin kansalaispätämättömät kyseisenlaisesta pätevyydestä tuntevista. Sisäisesti pätämättömistä useampi sanoo, ettei politiikka kiinnosta, kun ulkoisesti pätämättömät erottava tekijä on äänestämättömyys protestin osoituksena. Kansalaispätevyyttä tuntevat (lajista riippumatta) saavat korkeamman prosenttiluvun vain force majeure –vaihtoehdossa, oltuaan syystä tai toisesta estynyt käyttämään ääni-oikeuttaan.

Politiikka ja nuoret 1999

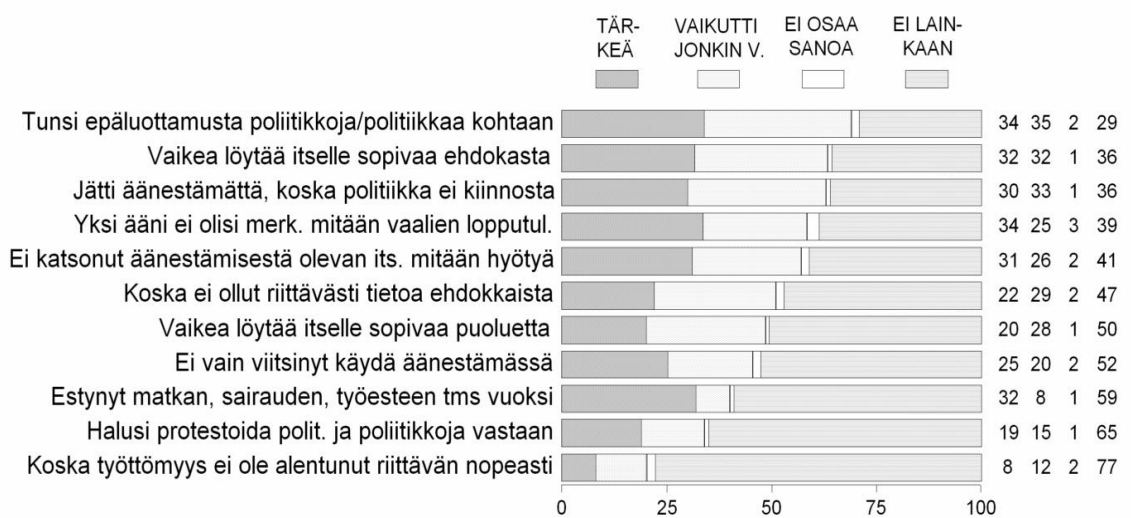
Kuvio 26. KUINKA ITSESTÄÄN SELVÄÄ ÄÄNESTÄMÄTÄ JÄTTÄMINEN OLI: EI-ÄÄNESTÄNEIDEN ARVIOT VUOSINA 1996 JA 1999 (%).

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

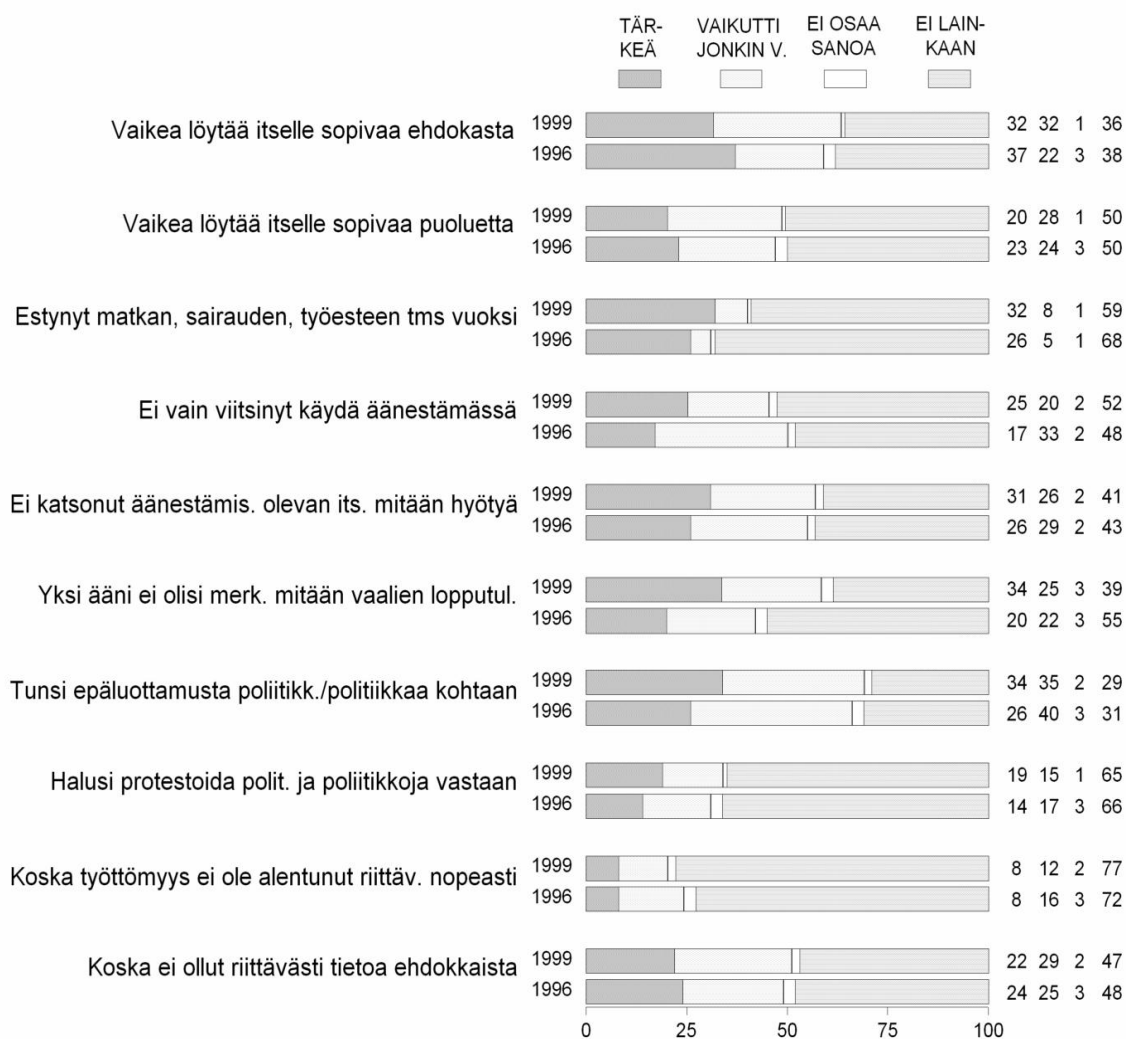
Kuvio 27. KUINKA PALJON ERI SYYT VAIKUTTIVAT ÄÄNESTÄMÄTTÄ JÄTTÄMISEEN (%)

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Politiikka ja nuoret 1999

Kuvio 28. KUINKA PALJON ERI SYYT VAIKUTTIVAT ÄÄNESTÄMÄTTÄ JÄTTÄMISEEN (%)

Suomen Gallup Oy 1999 by PGraphics

Taulukko 13b. Äänestämättömyyden syyt. Syrjäytyneet vs. syrjäytymättömät. 'Tärkeä' – osuudet (%).

	Syrjäytyneet	Syrjäytymättömät	Erotus
Estynyt (matka/sairaus/työeste yms.)	24	35	+11
Vaikea löytää sopiva puolue	15	22	+7
Ei riittävästi tietoa ehdokkaista	21	23	+2
Yksi ääni ei merkitse lopputulokseen	32	34	+2
Ei viitsinyt käydä äänestämässä	24	24	+0
Politiikka ei kiinnosta	33	28	-5
Vaikea löytää sopiva ehdokas	38	30	-8
Työttömyys ei alentunut riittävästi	14	7	-7
Protestoi	25	16	-9
Äänestämisestä ei hyötyä itselle	41	28	-13
Epäluottamus politiikkaa kohtaan	48	30	-18
Erotus = syrjäytymättömien %-osuus – syrjäytyneiden %-osuus			

Syrjäytyneiden ja syrjäytymättömien käsityserot eivät kohonneet tässäkään yhteydessä aivan yhtä suuriksi. Taulukon ylä- ja alaosiin merkityt suurimmat erot ovat kyllä 'loogisia', mutteivät ehkä aivan yhtä suuria kuin intuitiivisesti voisi kuvitella. Syrjäytyneiden äänestämättömyys johtuu politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan osoitetusta epäluottamuksesta ja siitä, että äänestäminen koetaan hyödyttömäksi. Hieman useampi kuin syrjäytymättömistä on passiivinen protestoidakseen. Syyt ovat siis samantyyppiset kuin yleensäkin perusteet olla äänestämättä. Syrjäytyneet vain pitävät näitä syitä (itsestään) selvempinä kuin syrjäytymättömät.

7. Lopuksi: politiikalle selkänsä kääntävä nuoriso?

Monet suomalaista nuorisoa käsittelevät kirjoitukset kertovat heidän heikentyvästä politiikka- suhteestaan. Nuorempien ikäryhmien side politiikkaan on ohuempi kuin vartuneemmalla väestöllä. Tapahtuneen on sanottu olevan nuorten valinta. Periaatteessa mikään ei estäisi heitä osallistumasta, olemaan poliittisesti aktiivinen eri tavoin, mutta näin ei tapahdu.

Tässäkin tutkimuksessa saavutetut tulokset vihjaavat edellä mainittuun. Itsearviointinsa mukaan suuri osa suomalaisesta nuorisosta ei erityisemmin ole kiinnostunut politiikasta. Osa asiasta kiinnostuneiden vanhempien lapsista ovat epäpoliittisia ja pitävät mielenkiintoisena tyystin muita asioita: uusi sukupolvi on selvästi aiempaa epäpoliittisempi. Poliitikasta kiinnostuneiden nuorten osuus tosin näyttää olleen lievässä kasvussa, joskin eduskuntavaalien läheisyys nostaa kiinnostuneiden osuutta 'kausiluonteisesti'.

Toisaalta, kysyttäessä poliittisiin mielipiteisiin eniten vaikuttavia tekijöitä, poliitikkojen oman toiminnan, itse hankittujen tietojen sekä tiedotusvälineiden merkityksen voimakkuuden korostumisen on käytännössä pakko tarkoittaa, että politiikkaa seurataan. Joukotiedotusvälineiden asema on vahva, ovathan ne tärkein tiedonhankinnan lähde päivänpolitiikasta. Lisäksi niiden muodostamat tulkinnat asioista ohjaavat mielipiteitä. Tässä merkitystä on yhtä lailla esitettävillä kommentaareilla kuin uutisagendan rakentamisella. Monesta kysymyksestä kun tulee poliittinen vasta asian saatua julkisuutta.

Tässä tutkimuksessa käytetyt kysymyksenasettelut eivät kerro mitään hankittavan tiedon luonteesta tai poliitikkojen toiminnan laadun vaikutuksesta nuoriin. Ei tiedetä, onko poliitikon sananvalinta television uutislähetysten haastatteluissa tärkeämpi kuin hänen menestyksellinen esiintymisensä viihdeohjelmassa. Oli niin tai näin, nuorten antamat vastaukset on ymmärrettävä siten, että jonkinlaista potentiaalia löytyy.

Melkein kaikki olivat löytäneet eduskuntavaaliehdokkaista itselleen mieluisan kandidaatin. Lähes kaksi kolmesta piti jotakuta jopa erittäin mieluisana. Miksi hän ei mennyt äänestämään tätä, olletikin kun suurin osa suomalaisesta nuorisosta vielä pitää äänestämistä ei vain oikeutena, vaan kansalaisvelvollisuutena?

Vuoden 1996 kunnallisvaalien jälkeen tehdyssä tutkimuksessa¹⁶ havaittiin, että *'nuorten poliittisten asenteiden kuvaus, äänestämättä jättämisen syiden yleiskuva ja äänestämättömyyden perusteluryhmien sisältö suhteessa niiden kokoon eivät viittaa siihen, että nuorten äänestämättömyys olisi laajassa mittakaavassa seurausta nuorten yhteiskunnallisesta syrjäytymisestä'*.

Tämän tutkimuksen perusteella on syytä arvioida tilannetta samantyyppisesti. Vaikka havaittiin, että syrjäytyneiden äänestysaktiivisuus alitti syrjäytymättömien, muilla seikoilla kuten periaatteellisella suhtautumisella äänestämiseen tai koetulla kansalaispätevyydellä on vaaliosallistumiseen enemmän suoraa vaikutusta.

Erityisesti pitää kiinnittää huomiota jälkimmäiseen. Tämän(kin) tutkimuksen perusteella nimittäin vaikuttaa siltä, että tunne kansalaispätämättömyydestä, varsinkin puoluekiinnittymisen puute, on erittäin merkittävä selittäjä nuorison poliittiselle passiivisuudelle.

On tietysti miellyttävää, että tässä suhteessa havaittiin lievää vahvistumista vuodesta 1996. Silti tilanne on tältä osin kaikkea muuta kuin hyvä, koska 1996 molempien vaalien äänestysprosentti jäi nuorten osalta erittäin alhaiseksi. Erityisen hälyttävää on nuorison kokema voimattomuuden ja vaikutusvallan puute. Toisaalta – miellyttävistä ehdokkaista huolimatta – koetaan, ettei ole saatavilla sellaista poliittista voimaa, joka ajaisi juuri 'minun' tai 'meidän' asiaamme. Toisaalta samantyyppisiä kommentteja saadaan yleisesti myös varttuneemmilta ihmisiltä.

Syrjäytyminen tulee kuvaan siinä, että se selvästi altistaa omaksumaan ajattelutavan, joka manifestoituu kansalaispätämättömyytenä. Koska tällä on oma, selvä yhteytensä poliittiseen aktiivisuuteen (oikeastaan passiivisuuteen), ei voida sanoa etteikö yhteiskunnallisella syrjäytymisellä ja äänestämättä jättämisellä olisi keskinäistä riippuvuussuhdetta.

Pitää vain muistaa, ettei se todennäköisesti ole lineaarinen. On virheellistä ajatella, että syrjäytyminen väijäämättä johtaisi äänestämättömyyteen, vaikka pelko tietysti on voimakas. Toisaalta on yhtä väärin väittää, että poliittinen passiivisuus automaattisesti olisi seurausta syrjäytymisestä.

Monet yhteiskunnallisesti hyvin aktiiviset ihmiset – nuoret ja vanhat – ovat poliittisesti passiivisia, koska haluavat. Äänestämättömyys ja 'selän kääntäminen' politiikalle ovat harkittuja tekoja. Todennäköisesti näiden ihmisten ajatukset kuitenkin ovat ristiriitaisia. Äänestäminen on heille kansalaisen velvollisuus, mutta mielikuvat poliitikkojen ja poliittisten mekanismien toiminnasta sekä muu aiheesta saatu informaatio sotii vahvasti velvollisuuden täyttämistä vastaan.

Edellisessä tutkimuksessa¹⁷ sanottiin osuvasti, että *'---suhde poliittisiin puolueisiin jää alueeksi, jolla nuorten poliittinen aktiivisuus on huomattavasti varttuneempaa väestöä heikompaa.---nykyisessä puolue- ja poliittikkokielteisessä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä asialle ei liene näköpiirissä nopeaa muutosta'*. Nyt saavutetut tulokset eivät kerro sellaisesta radikaalista muutoksesta.

¹⁶ Sami Borg 1996, ibid.

¹⁷ Sami Borg 1996, ibid.

Nuoret ja eduskuntavaalit 1999: kysymyslomake Suomen Gallup Oy

K1

Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?

LUETTELE

Hyvin kiinnostunut
Jonkin verran kiinnostunut
Vain vähän kiinnostunut
Ei lainkaan kiinnostunut
Ei osaa sanoa

K2

Entä kuinka kiinnostuneita vanhempasi ovat tai jos sinulla ei ole enää vanhempia niin olivat politiikasta?

LUETTELE

Hyvin kiinnostunut
Jonkin verran kiinnostunut
Vain vähän kiinnostunut
Ei lainkaan kiinnostunut
Ei osaa sanoa

K3

Kuinka vakiintunut oma puoluekantasasi on?

LUETTELE 1-4

Täysin vakiintunut
Melko vakiintunut
Ei kovinkaan vakiintunut
Ei lainkaan vakiintunut
En tiedä / ei osaa sanoa

K4

Seuraavassa on lueteltu joukko tietolähteitä, joiden kautta ihmiset voivat saada tukea eduskuntavaalien äänestyspäätöksiin vaalikampanjan aikana. Kuinka tärkeitä mainitut tietolähteet olivat sinulle eduskuntavaalien vaalikampanjan aikana ajatellen omia äänestämiseen liittyviä harkintojasi?

LUETTELE

Erittäin tärkeä
Melko tärkeä
Ei kovinkaan tärkeä
Ei lainkaan tärkeä
Ei osaa sanoa

K4_1 Työ- tai opiskelukavereilta saadut tiedot
K4_2 Kodista, vanhemmilta tai sukulaisilta saadut tiedot
K4_3 Muilta ystäviltä ja tuttavilta saadut tiedot
K4_4 Sanomalehtien uutis- ja ajankohtaisjutut
K4_5 Radion uutis- ja ajankohtaisohjelmat
K4_6 TV:n uutis- ja ajankohtaisohjelmat
K4_6b TV:n viihdeohjelmat tai muut vapaamuotoiset ohjelmat
K4_7 Kirjat, aikakauslehdet ja muut kirjalliset lähteet
K4_8 Internet
K4_9 Puolueiden tai ehdokkaiden vaalikampanjat

Entä oliko jokin muu tietolähde erittäin tai melko tärkeä

Kyllä
Ei
Eos

Mikä tämä tietolähde oli?

Avoin vastaus
Eos

K5

Jos ei ajatella vaalien läheisiä aikoja, niin kuinka usein keskusteleet politiikasta muiden ihmisten kanssa?

LUETTELE

Päivittäin tai lähes päivittäin
Usein
Joskus
Harvoin
En koskaan
En osaa sanoa

K6

Entä kuinka usein keskustelit äsken käydyistä eduskuntavaaleista muiden ihmisten kanssa vaalikampanjan aikana?

LUETTELE

Päivittäin tai lähes päivittäin

Usein

Joskus

Harvoin

En koskaan

En osaa sanoa

K7

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä. Oletko täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, osittain eri mieltä vai täysin eri mieltä väittämien kanssa?

K7_1 Kuka tahansa pystyy vaikuttamaan poliittisiin päätöksiin, jos vain haluaa

K7_2 Äänestämällä voi vaikuttaa asioihin

K7_3 Poliitikkojen tekemillä päätöksillä ei ole mitään vaikutusta omaan elämään

K7_4 On ainakin yksi puolue, joka aina yrittää ajaa minun etuani

K7_5 Puolueet ovat kiinnostuneita vain ihmisten antamista äänistä, eivät heidän mielipiteistään

K7_6 Äänestämässä käyminen on kansalaisvelvollisuus

K7_7 Maamme työttömyys ei johdu ensisijaisesti poliitikoista

K7_8 Ymmärrän melko hyvin tärkeitä poliittisia kysymyksiä

K7_9 Eduskuntavaaleissa oli tarjolla ainakin yksi minulle mieluinen ehdokas

K7_10 Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät

K8

Jos ajattelet omia mielipiteitäsi erityisesti puolueista ja poliitikoista, niin kuinka paljon seuraavat asiat ovat mielestäsi vaikuttaneet niiden muotoutumiseen. Ovatko ne vaikuttaneet paljon, jonkin verran vai ei lainkaan?

K8_1 Koulunkäynnin yhteydessä saadut vaikutteet (peruskoulu ja lukio)

K8_2 Ammatillisen opiskelun aikana saadut vaikutteet

K8_3 Työpaikoilta saadut vaikutteet

K8_4 Omien vanhempien mielipiteet

K8_5 Kavereiden mielipiteet

K8_6 Tiedotusvälineissä esitetyt mielipiteet politiikasta

K8_7 Puolueiden ja poliitikkojen toiminta

K8_8 Poliitikasta itse hankkimiisi tietoihin perustuvat mielipiteet

K9

Mikä käsitys sinulla on Paavo Lipposen johtaman hallituksen toiminnasta?

Oletko hallituksen toimintaan...

LUETTELE 1-4

Erittäin tyytyväinen

Melko tyytyväinen

Melko tyytymätön

Erittäin tyytymätön

Ei osaa sanoa

K10

Monet valitsijat jättivät äänestämättä hiljattain käydyissä eduskuntavaaleissa. Jätitkö itse nyt äänestämättä vai kävitkö äänestämässä ennakoon vai varsinaisena vaalipäivänä?

Jätin äänestämättä

Kävin äänestämässä ennakoon

Kävin äänestämässä vaalipäivänä

Ei halua sanoa

JOS KÄVI ÄÄNESTÄMÄSSÄ

K11

Kuinka hyvin tunsit ehdokkaan, jota äänestit?

LUETTELE 1-5

Tunsit hänet henkilökohtaisesti

Ystäväsi, tuttavasi tai sukulaisesi tuntee hänet henkilökohtaisesti

Tunsit ehdokkaan toimintaa tiedotusvälineiden perusteella

Äänestit ehdokasta vaalimainonnan perusteella

Valitsit ehdokkaan tuntematta häntä tarkemmin

En osaa sanoa

K12

Kuinka itsestään selvää äänestämässä käynti oli sinulle?

LUETTELE 1-3

Itsestään selvää

Äänestämättä jättäminen kävi kyllä mielessä, mutta et harkinnut sitä vakavasti

Harkitsit vakavasti myös äänestämättä jättämistä

En osaa sanoa

K13

Missä vaiheessa päätit puolueen jonka ehdokasta äänestit?

LUETTELE

Samana päivänä kun kävin äänestämässä
Joitakin päiviä ennen äänestämistäni
Noin viikkoa kahta ennen äänestämistäni
Noin kuukautta kahta ennen äänestämistäni
Päätös oli selvä jo viime vuoden puolella
Ei osaa sanoa

K14

Entä missä vaiheessa päätit, ketä ehdokasta äänestit?

LUETTELE

Samana päivänä kun kävin äänestämässä
Joitakin päiviä ennen äänestämistäni
Noin viikkoa kahta ennen äänestämistäni
Noin kuukautta kahta ennen äänestämistäni
Päätös oli selvä jo viime vuoden puolella
Ei osaa sanoa

K15

Minkä puolueen ehdokasta äänestit eduskuntavaaleissa?

ÄLÄ LUETTELE

K16A

Kun ajattelet ehdokasvalintaasi, niin olisitko halunnut äänestää suurin piirtein itsesi ikäistä ehdokasta?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K16B

Olisitko halunnut äänestää omaa sukupuoltasi olevaa ehdokasta?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K16C

Olisitko halunnut äänestää suurin piirtein samantasoisesti koulutettua ehdokasta kuin itse olet?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K17A

Äänestitkö suurin piirtein itsesi ikäistä ehdokasta?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K17B

Äänestitkö omaa sukupuoltasi olevaa ehdokasta?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K17C

Äänestitkö suurin piirtein samantasoisesti koulutettua ehdokasta kuin itse olet?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

JOS EI ÄÄNESTÄNYT

K18

Kuinka itsestään selvää äänestämättä jättäminen oli sinulle?

LUETTELE 1-3

Itsestään selvää

Äänestämässä käynti kävi kyllä mielessä, mutta et harkinnut sitä vakavasti

Harkitsit vakavasti myös äänestämässä käyntiä

En osaa sanoa

K19A

Jos olisit äänestänyt, olisitko halunnut äänestää suurin piirtein itsesi ikäistä ehdokasta?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

K19B

Jos olisit äänestänyt, olisitko halunnut äänestää omaa sukupuoltasi olevaa ehdokasta?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

K19C

Jos olisit äänestänyt, olisitko halunnut äänestää suurin piirtein samantasoisesti koulutettua ehdokasta kuin itse olet?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

K20

Kuinka paljon seuraavat syyt vaikuttivat äänestämättä jättämiseesi eduskuntavaaleissa? Oliko syy tärkeä, vaikuttiko se jonkin verran vai eikö se vaikuttanut lainkaan?

- K20_1 Sinun oli vaikea löytää itsellesi sopivaa ehdokasta
- K20_2 Sinun oli vaikea löytää itsellesi sopivaa puoluetta
- K20_3 Olit estynyt äänestämään matkan, sairauden, työesteen, tms. vuoksi
- K20_4 Et vain viitsinyt käydä äänestämässä
- K20_5 Et katsonut äänestämisestä olevan itsellesi mitään hyötyä
- K20_6 Mielestäsi yksi ääni ei olisi merkinnyt mitään vaalien lopputulokseen
- K20_7 Tunnet epäluottamusta poliitikkoja ja yleensä politiikkaa kohtaan
- K20_8 Halusit protestoida politiikkaa ja poliitikkoja vastaan
- K20_9 Jätit äänestämättä, koska työttömyys ei ole alentunut riittävän nopeasti
- K20_10 Jätit äänestämättä, koska sinulla ei ollut riittävästi tietoa ehdokkaista
- K20_11 Jätit äänestämättä, koska politiikka ei kiinnosta sinua

K21

Mitkä kaikki seuraavista puolueista olivat sellaisia, joita olisit voinut äänestää?

- LUETTELE
- Suomen sosialidemokraattinen puolue (SDP)
- Suomen Keskusta (KESK)
- Kansallinen Kokoomus (KOK)
- Vasemmistoliitto
- Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)
- Vihreä Liitto (VIHR)
- Suomen Kristillinen Liitto (SKL)
- Perussuomalaiset
- Nuorsuomalaiset (NUOR)
- Remonttiryhmä (REM)
- Kirjava puolue (KIPU)
- Jokin muu puolue, mikä
- Ei halua sanoa

K22A

Mitä puoluetta isäsi kannattaa?

ÄLÄ LUETTELE

K22B

Mitä puoluetta äitisi kannattaa?

ÄLÄ LUETTELE

K23

Ovatko vanhempasi koskaan tarjonneet sinulle ohjeita tai malleja siitä, että vaaleissa pitää käydä äänestämässä?

- LUETTELE 1-4
- Kyllä, hyvin usein
- Kyllä, melko usein
- Kyllä, mutta vain harvoin
- Ei lainkaan
- Ei osaa sanoa

K24

Ovatko vanhempasi koskaan tarjonneet sinulle ohjeita tai malleja siitä, että millaisia puolueita ja ehdokkaita vaaleissa pitää äänestää?

- LUETTELE 1-4
- Kyllä, hyvin usein
- Kyllä, melko usein
- Kyllä, mutta vain harvoin
- Ei lainkaan
- Ei osaa sanoa

K26

Kuinka tyytyväinen tai tyytymätön olet omaan taloudelliseen tilanteeseesi?

- LUETTELE 1-5
 Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 Ei tyytyväinen eikä tyytymätön
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön
 En osaa sanoa

K27

Entä perheesi taloudelliseen tilanteeseen?

- LUETTELE 1-5
 Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 Ei tyytyväinen eikä tyytymätön
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön
 En osaa sanoa

Lopuksi kysyisin joitakin taustatietoja tulosten tilastollista käsittelyä varten.

T3

Peruskoulutuksesi

- Peruskoulu
 Lukio tai osa siitä
 Ylioppilas
 Ei halua sanoa

T4

Ammatillinen koulutuksesi?

- LUETTELE 1-6
 Ei ammatillista koulutusta
 Ammattikurssi, lyhyt ammatillinen koulutus, koulutus työn ohessa
 Koulutasoinen ammattikoulutus
 Opistotasoinen ammattikoulutus
 Yliopisto- tai korkeakoulututkinto
 Joku muu
 Ei halua sanoa

T5

Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa pääasiallista toimintaasi tällä hetkellä?

- LUETTELE 1-6
 Olen opiskelemassa
 Olen kokopäivätyössä
 Olen osa-aikatyössä
 Olen työttömänä tai työllisyyskoulutuksessa
 Olen kotiäiti tai koti-isä
 Jokin muu
 Ei halua sanoa

Jos kokopäivä- tai osa-aikatyössä:

T6

Ammattiryhmä, johon katsot lähinnä kuuluvasi?

- LUETTELE 1-10
 Johtavassa asemassa toisen palveluksessa
 Ylempi toimihenkilö
 Alempi toimihenkilö
 Työntekijä
 Yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja
 Maatalousyrittäjä
 Opiskelija
 Kotiäiti /-rouva tai koti-isä
 Työtön tai lomautettu
 Jokin muu
 Ei halua sanoa / eos

T7

Asutko...

- Yksin
 Yhdessä vanhempien tai jomman kumman vanhemman kanssa
 Yhdessä kämppäkaverin tai -kavereiden kanssa (solu tms.)
 Yhdessä kumppanin tai puolison kanssa, ei lapsia
 Yksinhuoltajana omien lasten kanssa
 Yhdessä kumppanin tai puolison sekä lasten kanssa
 Jokin muu, mikä
 Ei halua sanoa

Jos edellisessä 5 tai 6

T8

Montako alle 18-vuotiasta lasta perheeseen kuuluu yhteensä?

T9

Asutko...

- LUETTELE 1-4
- Omistusasunnossa
- Vuokralla
- Asumisoikeusasunnossa
- Jokin muu
- Ei halua sanoa

T10

Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten nykyistä asuinalueettasi?

- LUETTELE
- Kaupungin keskusta
- Lähiö tai muu kerrostalovaltainen kaupunkialue
- Rivitalo- tai omakotivaltainen kaupunkialue
- Muunlainen kaupungin asuinalue
- Taajama tai asutuskeskus
- Maaseudun haja-asutusalue
- Jokin muu
- En osaa sanoa

T11

Oletko itse ollut työttömänä viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

JOS KYLLÄ

T11B

Kuinka monta kuukautta yhteensä? 1-12 kk

T12

Entä oletko ollut työttömänä vähintään kuusi (6) kuukautta viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

JOS KYLLÄ

T12B

Kuinka kauan yhteensä?

HUOM! MERKKAA VUOSI JA KUUKAUSIEN MÄÄRÄ ESIM, 1.06 ELI 1 VUOSI JA 6 KUUKAUTTA

T13

Onko puolisisi ollut työttömänä viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

JOS KYLLÄ

T13B

Kuinka monta kuukautta yhteensä? 1-12 kk

T14

Entä onko puolisisi ollut työttömänä vähintään kuusi (6) kuukautta viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

JOS KYLLÄ

T14B

Kuinka kauan yhteensä?

HUOM! MERKKAA VUOSI JA KUUKAUSIEN MÄÄRÄ ESIM, 1.06 ELI 1 VUOSI JA 6 KUUKAUTTA

T15A

Mikä on isäsi ammatillisen koulutuksen taso?

LUETTELE 1-6

Ei ammatillista koulutusta

Ammattikurssi, lyhyt ammatillinen koulutus, koulutus työn ohessa

Koulutasoinen ammattikoulutus

Opistotasoinen ammattikoulutus

Yliopisto- tai korkeakoulututkinto

Joku muu

Ei halua sanoa

T15B

Mikä on äitisi ammatillisen koulutuksen taso?

LUETTELE 1-6

Ei ammatillista koulutusta

Ammattikurssi, lyhyt ammatillinen koulutus, koulutus työn ohessa

Koulutasoinen ammattikoulutus

Opistotasoinen ammattikoulutus

Yliopisto- tai korkeakoulututkinto

Joku muu

Ei halua sanoa

T16

Onko jompikumpi vanhemmistasi ollut työttömänä yli kolme kuukautta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

Isä työttömänä

Äiti työttömänä

Ei kumpikaan

Ei osaa sanoa

Molemmat työttömänä

T17

Entä oliko jompikumpi vanhemmistasi työttömänä yhtäjaksoisesti yli vuoden niin kutsuttuna lama-aikana, tarkemmin ottaen kalenterivuosien 1991-1995 aikana?

Isä työttömänä

Äiti työttömänä

Ei kumpikaan

Ei osaa sanoa

Molemmat työttömänä

YHTOTTO

Seuraavat yleiset vaalit ovat ensi kesäkuussa järjestettävät Euroopan parlamentin vaalit. Voimmeko ottaa sinuun näiden lähellä yhteyttä ja tiedustella käsityksiäsi äänestämisestä ja vaaleista?

Kyllä

Ei

Ei osaa sanoa

JOS KYLLÄ

Voisitko vielä kertoa osoitteesi ja puhelinnumerosi mahdollista yhteydenottoa varten?

Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisut

1. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 1/97.
2. *Kärkkäinen, Veli-Matti*: Korkeakouluopiskelijat ja nuoret tilastojen valossa vuonna 1994.
3. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 2/97.
4. *Ruoho, Kari & Ihatsu, Markku (toim.)*: Kasvatuksellisia ja kuntoutuksellisia katsauksia nuorten syrjäytymiseen.
5. *Nurmela, Sakari*: Nuorten järjestökiinnittyneisyys. Yhteenvetoraportti 1998.
6. *Ulvinen, Veli-Matti (toim.)*: Lasten ja nuorten syrjäytymistä koskevan tutkimuksen mahdollisuudet.
7. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 1/98.
8. *Cederlöf, Petri*: Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys.
9. *Saarela, Pekka*: Nuorisobarometri 2/98.
10. *Anttila, Anu & Uusitalo, Anu (toim.)*: Contemporary Marginalization and Exclusion of Young People - Whose Reality Counts?
11. *Nyyssölä, Kari*: Paja-arkea ja pajahuumaa: Raportti turkulaisten työpajojen toiminnasta ja kehittämismahdollisuuksista.
12. *Nurmela, Sakari*: Nuoret ja eduskuntavaalit 1999. Raportti 18-30-vuotiaiden osallistumisesta vuoden 1999 eduskuntavaaleihin.

Julkaisut löytyvät Nuoran www-sivuilta osoitteesta:

<http://www.minedu.fi/nuora>

ja niitä voi tiedustella Nuoran toimistosta

p. 09 –134 171.